

4T ESO 2017-2018

PROGRAMACIÓ DIDÀCTICA GEOGRAFIA I HISTÒRIA 4

1. JUSTIFICACIÓ DE LA PROGRAMACIÓ I CONTEXTUALITZACIÓ

Aquesta programació s'ha d'adaptar al tipus d'alumnat que tenim. En aquest cas hi ha alumnes que procedeixen del medi rural, però la gran majoria són d'una ciutat. Han d'arribar a comprendre els fets ocorreguts en l'època contemporània i que també van afectar el seu poble. També s'intentarà fer una programació específica per a l'alumnat amb necessitats educatives especials, tot atenent també a la resta de companys.

CONTEXTUALITZACIÓ

Hem d'incloure explicacions que s'adaptin al medi on viuen, intentant que entenguin que la història no es una cosa que no els afecta. És necessari que compreguen que molt fets i moltes organitzacions del seu territori i dels seus pobles tenen les arrels en aquesta història. Per tant, serà necessari fer referència a les seues poblacions quan parlem d'un fet com, per exemple, la guerra civil espanyola, de tal manera que puguem rastrejar entre els seus avis, besavis si van participar en aquest fet i com el van viure. Així la història serà viva i podran assabentar-se de que molts successos ocorreguts expliquen la situació en la que viuen ara.

2. OBJECTIUS I FINS

A) OBJECTIUS DE L'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA

OBJECTIUS	COMPETÈNCIES CLAU
a) Assumir responsablement els seus deures, conèixer i exercir els seus drets en el respecte als altres, practicar la tolerància, la cooperació i la solidaritat entre les persones i els grups, exercitar-se en el diàleg consolidant els drets humans i la igualtat de tracte i d'oportunitats entre dones i homes, com a valors comuns d'una societat plural, i preparar-se per a l'exercici de la ciutadania democràtica.	Competències socials i cíviques. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
b) Desenvolupar i consolidar hàbits de disciplina, estudi i treball individual i en equip com a condició necessària per a una realització eficaç de les tasques de l'aprenentatge i com a mitjà de desenvolupament personal.	Competències socials i cíviques. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Aprendre a aprendre.
c) Valorar i respectar la diferència de sexes i la igualtat de drets i oportunitats entre ells. Rebutjar la discriminació de les persones per raó de sexe o per qualsevol altra condició o circumstància personal o social. Rebutjar els estereotips que suposen discriminació entre homes i dones, així com qualsevol manifestació de violència contra la dona.	Competències socials i cíviques. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Aprendre a aprendre.
d) Enfortir les seues capacitats afectives en tots els àmbits de la personalitat i en les seues relacions amb els altres, així com rebutjar la violència, els prejudicis de qualsevol tipus, els comportaments sexistes i resoldre pacíficament els conflictes.	Competències socials i cíviques. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Comunicació lingüística.
e) Desenvolupar destreses bàsiques en la utilització de les fonts d'informació per a adquirir, amb sentit crític, nous coneixements. Adquirir una preparació bàsica en el camp de les tecnologies, especialment les de la informació i la comunicació.	Competència digital. Comunicació lingüística. Aprendre a aprendre.
f) Concebre el coneixement científic com un saber integrat, que s'estructura en diferents disciplines, així com conèixer i aplicar els mètodes per a identificar els problemes en els diversos camps del coneixement i de l'experiència.	Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia. Aprendre a aprendre. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
g) Desenvolupar l'esperit emprenedor i la confiança en si mateix, la participació, el sentit crític, la iniciativa personal i la capacitat per aprendre a aprendre, planificar, prendre decisions i assumir responsabilitats.	Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Comunicació lingüística. Competències socials i cíviques.
h) Comprendre i expressar amb correcció, oralment i per escrit, en castellà i en valencià, textos i missatges complexos, i iniciar-se en el coneixement, la lectura i l'estudi de la literatura.	Comunicació lingüística. Competències socials i cíviques. Consciència i expressions culturals.
i) Comprendre i expressar-se en una o més llengües estrangeres de manera apropiada.	Comunicació lingüística

	Aprendre a aprendre.
	Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
j) Conèixer, valorar i respectar els aspectes bàsics de la cultura i la història pròpies i dels altres, així com el patrimoni artístic i cultural.	Consciència i expressions culturals. Competències socials i cíviques.
k) Conèixer i acceptar el funcionament del propi cos i el dels altres, respectar les diferències, consolidar els hàbits de cura i salut corporals i incorporar l'educació física i la pràctica de l'esport per a afavorir el desenvolupament personal i social. Conèixer i valorar la dimensió humana de la sexualitat en tota la seua diversitat. Valorar críticament els hàbits socials relacionats amb la salut, el consum, la cura dels éssers vius i el medi ambient, i contribuir a la seua conservació i millora.	Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia. Competències socials i cíviques.
l) Apreciar la creació artística i comprendre el llenguatge de les diferents manifestacions artístiques, i utilitzar diversos mitjans d'expressió i representació.	Consciència i expressions culturals. Competències socials i cíviques. Aprendre a aprendre.

2. OBJECTIUS I FINS

B) FINS DE L'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA

FINS	COMPETÈNCIES CLAU
a) Adquirir els elements bàsics de la cultura, especialment en els seus aspectes humanístic, artístic, científic i tecnològic.	Comunicació lingüística. Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia. Consciència i expressions culturals. Competència digital.
b) Adaptar el currículum i els seus elements a les necessitats de cada alumne i alumna, de manera que es proporcione una atenció personalitzada i un desenvolupament personal i integral de tot l'alumnat, respectant els principis d'educació comuna i d'atenció a la diversitat de l'alumnat propis de l'etapa.	Competències socials i cíviques. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Aprendre a aprendre.
c) Orientar a l'alumnat i els seus representants legals, si és menor d'edat, sobre el progrés acadèmic i la proposta d'itineraris educatius més adequats per a cada alumne o alumna.	Competències socials i cíviques. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
d) Preparar a l'alumnat per a la seua incorporació a estudis posteriors i per a la seua inserció laboral.	Competències socials i cíviques. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Aprendre a aprendre.
e) Desenvolupar bones pràctiques que afavorisquen un bon clima de treball i la resolució pacífica de conflictes, així com les actituds responsables i de respecte pels altres.	Competències socials i cíviques. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Comunicació lingüística.
f) Desenvolupar una escala de valors que incloga el respecte, la tolerància, la cultura de l'esforç, la superació personal i la responsabilitat en la presa de decisions per part de l'alumnat, la igualtat, la solidaritat, la resolució pacífica de conflictes i la prevenció de la violència de gènere.	Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Competències socials i cíviques.
g) Consolidar en l'alumnat hàbits d'estudi i de treball.	Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Aprendre a aprendre.
h) Formar a l'alumnat per a l'exercici dels seus drets i obligacions en la vida com a ciutadans.	Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Competències socials i cíviques.
i) Desenvolupar metodologies didàctiques innovadores que incloguen l'aprenentatge cooperatiu, els projectes interdisciplinaris, l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació, així com la pràctica de l'educació inclusiva en l'aula.	Aprendre a aprendre. Competències socials i cíviques.
j) Basar la pràctica docent en la formació permanent del professorat, en la innovació educativa i en l'avaluació de la	Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.

pròpia pràctica docent.

Aprendre a aprendre.

k) Elaborar materials didàctics orientats a l'ensenyança i l'aprenentatge basats en l'adquisició de competències.

Aprendre a aprendre.

l) Utilitzar el valencià, el castellà i les llengües estrangeres com a llengües vehiculars d'ensenyament, valorant les possibilitats comunicatives de totes aquestes, i garantint l'ús normal, la promoció i el coneixement del valencià.

Comunicació lingüística.

Consciència i expressions culturals.

2. OBJECTIUS GENERALS DE LA MATÈRIA

C) GEOGRAFIA I HISTÒRIA

OBJECTIUS	COMPETÈNCIES CLAU
1. Conèixer els processos i mecanismes que regeixen els fets socials i les interrelacions entre fets polítics, econòmics i culturals i utilitzar aquest coneixement per a comprendre la pluralitat de causes que expliquen l'evolució de les societats actuals, el paper que homes i dones exerceixen en aquestes i els seus problemes més rellevants.	Competències socials i cíviques. Aprendre a aprendre. Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
2. Identificar, localitzar i analitzar, a diferents escales, els elements bàsics que caracteritzen el medi físic, les interaccions que es donen entre ells i les que els grups humans estableixen en la utilització de l'espai i dels seus recursos, valorant les conseqüències de tipus econòmic, social, cultural, polític i mediambiental.	Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia. Competències socials i cíviques. Aprendre a aprendre.
3. Comprendre el territori com el resultat de la interacció de les societats sobre el medi on es desenvolupen i al que organitzen.	Competències socials i cíviques. Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia.
4. Identificar, localitzar i comprendre les característiques bàsiques de la diversitat geogràfica del món i de les grans àrees geoeconòmiques, així com els trets físics i humans d'Europa, Espanya i la Comunitat Valenciana.	Competències socials i cíviques. Consciència i expressions culturals.
5. Identificar i localitzar en el temps i en l'espai els processos i esdeveniments històrics rellevants de la història del món, d'Europa, d'Espanya i de la Comunitat Valenciana per a adquirir una perspectiva global de l'evolució de la Humanitat i elaborar una interpretació d'aquesta que facilite la comprensió de la pluralitat de comunitats socials a les que es pertany, reconeixent aspectes comuns i respectant els de caràcter distint.	Competències socials i cíviques. Aprendre a aprendre. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia. Competència digital.
6. Valorar la diversitat cultural manifestant actituds de respecte i tolerància cap a altres cultures i cap a opinions que no coincideixen amb les pròpies, sense renunciar per aquest motiu a un judici sobre aquestes.	Consciència i expressions culturals. Comunicació lingüística. Competències socials i cíviques.
7. Comprendre els elements tècnics bàsics que caracteritzen les manifestacions artístiques en la seua realitat social i cultural per a valorar i respectar el patrimoni natural, històric, cultural i artístic, material i immaterial, assumint la responsabilitat que suposa la seua conservació i apreciament-lo com un recurs per a l'enriquiment individual i col·lectiu.	Competències socials i cíviques. Consciència i expressions culturals. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Aprendre a aprendre.
8. Adquirir i utilitzar el vocabulari específic i les nocions de causalitat, canvi i permanència que aporten la Geografia i la Història per a que la seua incorporació al	Comunicació lingüística. Aprendre a aprendre.

vocabulari habitual augmente la precisió en l'ús del llenguatge i millore la comunicació.

9. Buscar, seleccionar, comprendre i relacionar informació verbal, gràfica, icònica, estadística i cartogràfica, procedent de fonts diverses, incloses les històriques i les que proporciona l'entorn físic i social, els mitjans de comunicació i les tecnologies de la informació, interpretar aquesta informació críticament, tractar-la d'acord amb la finalitat perseguida i comunicar-la als altres de manera organitzada i intel·ligible.	Comunicació lingüística.
Competència digital.
Consciència i expressions culturals.
10. Realitzar treballs en grup i participar en debats amb una actitud constructiva, crítica i tolerant, argumentant adequadament les opinions i valorant el diàleg com una via necessària per a la solució dels problemes humans i socials.	Comunicació lingüística.
Competències socials i cíviques.
Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
Aprendre a aprendre.
11. Conèixer el funcionament de les societats democràtiques, apreciand els seus valors i bases fonamentals, la responsabilitat en l'exercici del deure i els drets i llibertats com una fita irrenunciable i una condició necessària per a la pau, denunciant actituds i situacions violentes, discriminatòries i injustes i mostrant-se solidari amb els pobles, grups socials i persones privades dels seus drets o dels recursos econòmics necessaris.	Competències socials i cíviques.
Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
Aprendre a aprendre.
12. Adquirir una consciència històrica i ambiental que permeti als alumnes elaborar la seua interpretació personal del món, tenir inquietud per saber, per informar-se, per afrontar la realitat amb capacitat de judici i desig de millorar-la, dignificant el valor de l'esforç i del compromís.	Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
Comunicació lingüística.
Consciència i expressions culturals.
Competències socials i cíviques.

2. OBJECTIUS DE LA MATÈRIA PER AL QUART CURS

D) GEOGRAFIA I HISTÒRIA

OBJECTIUS	COMPETÈNCIES CLAU
1. Analitzar l'Europa del segle XVIII: una població amb un lleuger creixement demogràfic, una economia de base agrària, una societat estamental, l'absolutisme monàrquic i l'art rococó.	Aprendre a aprendre. Competències socials i cíviques. Consciència i expressions culturals.
2. Reconèixer les causes de la Guerra de Successió, la configuració de les aliances d'ambdós bàndols i l'estructuració política que va comportar l'aprovació dels decrets de Nova Planta.	Aprendre a aprendre. Competències socials i cíviques. Comunicació lingüística.
3. Entendre el significat polític dels Borbons a l'Espanya del segle XVIII: Les reformes de Felip V, Ferran VI i Carles III.	Aprendre a aprendre. Competències socials i cíviques. Comunicació lingüística.
4. Analitzar les particularitats artístiques, polítiques, econòmiques, demogràfiques, urbanístiques i socials de la Comunitat Valenciana al segle XVIII.	Aprendre a aprendre. Competències socials i cíviques. Consciència i expressions culturals.
5. Conèixer el pensament il·lustrat europeu en els seus vessants econòmic i polític i identificar els principals pensadors i les seves aportacions, i analitzar la seva repercussió a Espanya i més concretament a la Comunitat Valenciana.	Competències socials i cíviques. Comunicació lingüística. Consciència i expressions culturals.
6. Comprendre la ruptura històrica que va representar la Revolució Francesa, analitzar les novetats polítiques que va aportar i reconèixer les causes i les idees que van conduir a la Restauració europea.	Competències socials i cíviques. Comunicació lingüística. Consciència i expressions culturals.
7. Conèixer i diferenciar les revolucions liberals ocorregudes al segle XIX i identificar els conceptes de nacionalisme i liberalisme, prestant especial atenció a la seva influència en els processos d'unificació alemany i italià i d'independència grec i belga.	Aprendre a aprendre. Competències socials i cíviques. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
8. Conèixer les bases de la revolució industrial, les noves fonts d'energia, els sectors industrials, la revolució dels transports, la nova societat industrial, l'organització del moviment obrer i les noves ideologies: marxisme, anarquisme i internacionalisme.	Aprendre a Aprendre Competències socials i cíviques. Consciència i expressions culturals.
9. Analitzar el desenvolupament polític d'Espanya, en general, i de la Comunitat Valenciana en particular, durant el segle XIX: la crisi de l'Antic Règim, la restauració de l'absolutisme, la independència de les colònies americanes, la revolució liberal, el Sexenni Democràtic i la Restauració.	Competència digital Competències socials i cíviques. Comunicació lingüística.

10. Reconèixer les transformacions demogràfiques, urbanístiques, econòmiques i socials del segle XIX a Espanya arran de la irrupció de la industrialització, prestant una atenció especial a la Comunitat Valenciana.	Aprendre a aprendre.
Competències socials i cíviques.
Comunicació lingüística.
11. Analitzar les particularitats artístiques, polítiques, econòmiques i socials de la Comunitat Valenciana al segle XIX.	Aprendre a aprendre.
Competències socials i cíviques.
Consciència i expressions culturals.
12. Explicar les causes de l'expansió colonial europea i detallar l'organització i extensió dels grans imperis colonials.	Aprendre a aprendre.
Competències socials i cíviques.
Comunicació lingüística.
13. Conèixer els principals corrents artístics i culturals del segle XIX a Europa i diferenciar-ne els autors principals i les obres més significatives.	Comunicació lingüística.
Consciència i expressions culturals.
14. Explicar les causes de la Primera Guerra Mundial, les fases del conflicte bèl·lic i les conseqüències de la conflagració armada a Europa.	Aprendre a aprendre.
Competències socials i cíviques.
Comunicació lingüística.
15. Conèixer les característiques principals del període d'entreguerres: la Revolució Russa i la formació de l'URSS sota el mandat de Lenin i la posterior dictadura de Stalin, el crac del 29 i la Gran Depressió, i l'ascens dels totalitarismes a Europa: el feixisme italià i el nazisme alemany.	Aprendre a aprendre.
Competències socials i cíviques.
Comunicació lingüística.
16. Explicar les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, així com el desenvolupament de les principals operacions militars i l'holocaust de la població jueva dut a terme pel govern nazi.	Competències socials i cíviques.
Comunicació lingüística.
Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
17. Conèixer la història espanyola des del desastre del 98, la crisi de la Restauració, la II República i la Guerra Civil, prestant especial atenció a la Comunitat Valenciana.	Aprendre a aprendre.
Competències socials i cíviques.
Comunicació lingüística.
18. Identificar els aspectes més significatius del món bipolar, els principals conflictes de la Guerra Freda i les característiques de cadascun dels blocs: el capitalista i el comunista.	Aprendre a aprendre.
Competències socials i cíviques.
Comunicació lingüística.
19. Conèixer les causes de la crisi i enfonsament del comunisme i la consegüent desaparició del sistema de blocs.	Competències socials i cíviques.
Comunicació lingüística.
20. Analitzar l'evolució dels aspectes econòmics, urbanístics, polítics, socials i culturals del règim franquista a Espanya, prestant especial atenció a la Comunitat Valenciana.	Competències socials i cíviques.
Comunicació lingüística.
Consciència i expressions culturals.

21. Conèixer el procés de transició cap a la democràcia, iniciat amb la mort de Franco, prestant especial atenció a la Comunitat Valenciana.	Competències socials i cíviques.
Comunicació lingüística.
Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
22. Identificar els principis que regeixen la Constitució espanyola de 1978 en la forma d'organització del govern de l'Estat i valorar-la com a garant de les llibertats individuals i col·lectives.	Competències socials i cíviques.
Consciència i expressions culturals.
Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
23. Reconèixer els diferents governs democràtics espanyols i les seves principals línees d'actuació des de la Transició fins a l'actualitat prestant una especial atenció a l'evolució política, demogràfica i econòmica de la Comunitat Valenciana.	Aprendre a aprendre.
Competències socials i cíviques.
Comunicació lingüística.
24. Conèixer les característiques del món actual, incidint especialment en el nou ordre polític internacional, l'economia globalitzada, l'emergència de noves potències econòmiques, la crisi econòmica de 2008, els principals conflictes violents i la societat del segle XXI.	Competència digital.
Competències socials i cíviques.
Comunicació lingüística.
25. Identificar els principals corrents artístics del segle XX en el món prestant atenció a la contribució espanyola a les arts visuals durant aquest segle, tant en pintura, escultura com en arquitectura, i la contribució en aquest sentit de la Comunitat Valenciana.	Competències socials i cíviques.
Consciència i expressions culturals.
Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
26. Reconèixer les actituds i situacions discriminatòries que han tingut lloc al llarg de la història per raons de raça, sexe, religió o qualsevol altra condició o circumstància personal o social i mostrar una actitud solidària amb els individus i col·lectivitats que han estat objecte de discriminació.	Competències socials i cíviques.
Comunicació lingüística.
Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
27. Reconèixer els mecanismes essencials que regeixen el funcionament dels fets socials i econòmics dins de l'estructura de la nostra societat i, d'aquesta manera, comprendre i saber analitzar els problemes més rellevants de les societats contemporànies (la immigració, la globalització, les desigualtats socioeconòmiques, la crisi econòmica, etc.).	Competències socials i cíviques.
Comunicació lingüística.
Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
28. Obtenir i relacionar informació de fonts de diverses menes i saber manejar i interpretar correctament diversos instruments de treball com els gràfics, els mapes, etc.	Aprendre a aprendre.
Competència digital.
Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia.
29. Ésser sensible als principals problemes del món actual (l'accés desigual als recursos, la globalització, la pervivència de règims autoritaris i dictatorials, els conflictes polítics, etc.), entenent-los com una problemàtica en la qual tots estem implicats i de la qual tots som responsables.	Competència digital.
Competències socials i cíviques.
Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.

- 30.** Valorar la diversitat cultural en el món, a Espanya i dins de la Comunitat Valenciana, i ser respectuosos i tolerants amb les actituds, creences i formes de vida de persones o grups que pertanyen a societats o cultures diferents de la pròpia.
- Competències socials i cíviques.
Consciència i expressions culturals.
- 31.** Entendre els drets i llibertats de les persones com un assoliment irrenunciable de la humanitat, denunciar les actituds discriminatòries i injustes i mostrar-se solidari amb els qui estiguin privats dels seus drets o dels recursos econòmics necessaris.
- Competències socials i cíviques.
Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.

3. CONTINGUTS DE LA MATÈRIA PER AL QUART CURS

3.1 CONTINGUTS, CRITERIS D'AVUACIÓ I ESTÀNDARDS: QUART CURS

Continguts i Criteris d'Avaluació del Bloc 1: Continguts comuns a l'aprenentatge de Geografia i Història

CONTINGUTS	CRITERIS D'AVUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE
<p>Estratègies per a definir problemes i formular preguntes o hipòtesis sobre les causes i conseqüències, el significat i les transformacions de la història contemporània.</p> <p>Estratègies per a l'elaboració de guions o plans per a indagar sobre processos històrics contemporanis.</p> <p>Aportació de solucions originals als problemes relatius a fets històrics.</p> <p>Responsabilitat i eficàcia en la resolució de tasques.</p> <p>Procés estructurat de presa de decisions. Estimació d'oportunitats i riscos. Avaluació de processos i resultats. Valoració de l'error com a oportunitat.</p> <p>Ús de diversos procediments per a obtenir i registrar informació sobre fets històrics contemporanis a partir de fonts variades presentats en diferents llenguatges (verbal, audiovisual, cartogràfic, estadístic) pertanyents a diversos gèneres i obtinguts per diversos mitjans com ara ús de biblioteques, visites a museus o Internet.</p> <p>Ús crític de buscadors en Internet: consideració de la qualitat, fiabilitat i caire de les fonts.</p> <p>Classificació i ús crític de fonts d'informació. Procediments de citació de fonts.</p> <p>Ús d'estratègies de comprensió lectora i oral adequades al seu nivell. Foment de la lectura de textos divulgatius sobre temes històrics contemporanis.</p> <p>Ús de diversos procediments per a la classificació, organització, anàlisi i representació de la informació: esquemes, mapes conceptuals, mapes històrics, línies de temps o gràfiques estadístiques.</p> <p>Ús de procediments d'anàlisi de diversos documents per a establir comparacions, identificar els canvis i continuïtats, les relacions de causalitat entre diversos fets</p>	<p>BL1.1. Planificar la realització d'una indagació sobre les causes i les conseqüències de fets i processos històrics contemporanis, definir problemes a partir de preguntes i hipòtesis i proposar un pla ordenat i flexible d'accions que facilite la selecció d'informació i recursos a partir de fonts diverses, l'organització del temps necessari i del treball individual i grupal amb l'ajuda del docent.</p> <p>Est. Apr. 1.1.1. Realitza treballs i presentacions de manera individual i grupal que suposen la recerca, selecció i organització d'informació de caràcter geogràfic, social i històric.</p> <p>BL1.2. Seleccionar i organitzar la informació rellevant, d'acord amb uns objectius previs, a partir de la comprensió de textos orals i escrits, continus i discontinus, usats com a fonts, a les quals es pot accedir a través de diversos mitjans (biblioteques, Internet, museus) i aplicar estratègies, d'acord amb el seu nivell, de busca, registre, selecció i organització de la informació.</p> <p>Est. Apr. 1.2.1. Analitza i comenta diferents textos i fa servir fonts informatives que permeten la màxima comprensió de l'època estudiada.</p> <p>BL1.3. Interpretar les dades, evidències i informació per mitjà de la seua representació en forma de gràfiques, línies de temps, diagrames, taules, informes o síntesi de conclusions i reconèixer la importància de la perspectiva històrica per a donar sentit als fets històrics fonamentals.</p> <p>Est. Apr. 1.3.1. Analitza informacions relacionades amb l'àrea i fa servir imatges, taules, gràfics, esquemes, resums i les tecnologies de la informació i la comunicació.</p> <p>BL1.4. Comunicar de forma oral o per escrit el procés d'aprenentatge i els seus resultats per mitjà de textos corresponents a diversos gèneres, complir els requisits formals, l'adequació, la coherència i la correcció gramatical corresponent al seu nivell educatiu per a transmetre de forma organitzada els seus coneixements, interactuar en diversos àmbits amb un llenguatge no discriminatori i utilitzar la terminologia conceptual adequada.</p> <p>Est. Apr. 1.4.1. Utilitza el vocabulari adquirit amb rigor i precisió i elabora escrits amb la terminologia adequada per als temes tractats.</p> <p>BL1.5. Usar diferents ferramentes informàtiques per a buscar, seleccionar i emmagatzemar diversos documents, considerats com a fonts, de forma contrastada en mitjans digitals i col·laborar i comunicar-se per a elaborar continguts i interpretar-los i compartir esta informació en entorns virtuals d'aprenentatge i adoptar un comportament que previnga males pràctiques.</p> <p>Est. Apr. 1.5.1. Utilitza les tecnologies de la informació i la comunicació (internet, blogs, xarxes socials, etc.) per elaborar treballs amb la terminologia adequada per als temes tractats.</p> <p>BL1.6. Buscar i seleccionar informació sobre entorns acadèmics i professionals vinculats amb els coneixements corresponents al Batxillerat i analitzar els coneixements, habilitats i competències necessàries per al seu desenvolupament i comparar-les amb les pròpies aptituds i interessos per a generar alternatives davant de la presa de decisions vocacional.</p>

històrics i per a explicar les interconnexions que subjauen en el procés de globalització.

Ús de ferramentes TIC per a organitzar (marcadors socials, fulls de càlcul), interpretar la informació i crear continguts en diferents formats: textos, línies de temps, gràfiques, blog, wiki, web, presentació de diapositives, murals, pòsters, vídeo, debats, exposicions orals, etc.

Ús d'entorns d'aprenentatge col·laboratiu.

Habilitats de comunicació pròpies del seu nivell.

Assumpció de distints rols en equips de treball.

Solidaritat, tolerància, respecte i amabilitat.

Tècniques d'escolta activa: parafrasejar, resumir.

Diàleg igualitari.

Coneixement d'estructures i tècniques d'aprenentatges cooperatiu.

Imaginació i creativitat.

Autoconeixement. Valoració de fortaleces i debilitats. Autoconcepte positiu.

Proactivitat.

Autoregulació d'emocions, control de l'ansietat i incertesa i capacitat d'automotivació. Resiliència, superar obstacles i fracassos. Perseverança, flexibilitat.

Procés estructurat de presa de decisions.

Estratègies de pensament: pensament alternatiu, causal i conseqüencial, mitjans-fi, de perspectiva i alternatiu.

Sentit crític i de la responsabilitat.

Est. Apr. 1.6.1. Investiga estratègies de recerca, comparant diferents tipus de mitjans i recopilant informació de manera fiable.

BL1.7. Participar en equips de treball per a aconseguir metes comunes i assumir diversos rols amb eficàcia i responsabilitat, donar suport a companys i companyes demostrant empatia i reconeixent les seues aportacions i utilitzar el diàleg igualitari per a resoldre conflictes i discrepàncies.

Est. Apr. 1.7.1. Utilitza estratègies per dur a terme treballs, tant de manera individual com en equip, i mostra habilitats per a la resolució pacífica de conflictes.

BL1.8. Realitzar de forma eficaç tasques o projectes, tindre iniciativa per a emprendre i proposar accions sent conscient se les seues fortaleces i debilitats, mostrar curiositat i interès durant el seu desenrotllament i actuar amb flexibilitat en la busca de solucions alternatives.

Est. Apr. 1.8.1. Desenvolupa la percepció de la repercussió dels coneixements adquirits i valora la capacitat emprenedora com a eina de connexió entre els membres d'una societat. Projecta a l'àmbit professional les competències adquirides.

Continguts i Criteris d'Avaluació del Bloc 2: El segle XVIII i la crisi de l'Antic Règim

CONTINGUTS	CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE
Els canvis polítics en l'Antic Règim: absolutisme i parlamentarisme. El cas anglès.	BL2.1. Descriure les característiques de les societats de l'Antic Règim en les seues dimensions econòmica, social, política i cultural i inferir les contradiccions que provoquen la seua crisi i el desenrotllament del parlamentarisme.
La crisi de l'Antic Règim a França i a Espanya.	Est. Apr. 2.1.1. Distingeix conceptes històrics com Antic Règim i Il·lustració.
Les idees de la Il·lustració i la seua influència en l'acció política i el canvi cultural.	BL2.2. Registrar els principals avanços que propicia la revolució científica des dels segles XVII i XVIII per mitjà d'una línia de temps i posar exemples de com van afectar la vida de les persones a partir de descripcions o relats de la vida quotidiana.
Els avanços científics i la seua repercussió social.	Est. Apr. 2.2.1. Aprecia tant els avenços científics com la seua aplicació a la

Els canvis en el procés creatiu. Els moviments artístics a Europa als segles XVII i XVIII.

vida diària i contextualitza el paper dels científics a la seva època.

Est. Apr. 2.2.2. Comprèn les implicacions de l'empiricisme i el mètode científic en una varietat d'àrees.

BL2.3. Exposar algunes de les idees de la Il·lustració a partir de textos dels mateixos il·lustrats i interpretar el seu abast com a nou moviment cultural i social a Europa i a Amèrica i les seues propostes de reforma política que qüestionaven l'absolutisme.

Est. Apr. 2.3.1. Descriu les característiques de la cultura de la Il·lustració i quines implicacions té en algunes monarquies.

Est. Apr. 2.3.2. Estableix, a través de l'anàlisi de diferents textos, la diferència entre l'absolutisme i el parlamentarisme.

Continguts i Criteris d'Avaluació del Bloc 3: L'era de les revolucions

CONTINGUTS	CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE
Noció d'interpretació històrica i explicació causal.	BL3.1. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives.
Noció de crisi. La crisi de l'Antic Règim i les revolucions liberals i burgeses en el segle XVIII: canvis polítics i socials.	Est. Apr. 3.1.1. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses del segle XVIII, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.
Causes i conseqüències de la Revolució Francesa. Etapes de la revolució.	Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.
Interpretacions sobre el seu significat històric.	BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica.
Les revolucions liberals i la Restauració en el segle XIX a Europa i Amèrica: processos unificadors i independentistes.	Est. Apr. 3.2.1. Discuteix les implicacions de la violència amb diverses fonts.
Els nacionalismes.	Est. Apr. 3.2.2. Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.
La revolució industrial.	Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.
Els factors de la revolució industrial. La difusió des de Gran Bretanya a la resta d'Europa. La industrialització a Espanya.	BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner.
Noció de revolució. La idea de "progrés" i la revolució tecnocientífica.	Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.
Controvèrsia sobre les conseqüències de la Revolució Industrial: canvis socials i econòmics, desigualtats i conflictes socials.	Est. Apr. 3.3.2. Compara el procés d'industrialització d'Anglaterra amb el dels països nòrdics.
Els avanços científics i tecnològics, la seua influència en la vida quotidiana i en el creixement econòmic.	Est. Apr. 3.3.3. Especifica algunes repercussions polítiques com a conseqüència dels canvis econòmics a Espanya.
	BL3.4 Comparar els resultats positius i negatius a curt i llarg termini de les revolucions industrials i els avanços científics i tecnològics paral·lels quant a les condicions de vida i de treball de les persones i debatre sobre en quin grau estes revolucions van suposar un progrés per a la humanitat aportant evidències a favor i en contra.
	Est. Apr. 3.4.1. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.
	Est. Apr. 3.4.2. Explica la situació laboral de dones i infants a les ciutats industrials.

Est. Apr. 3.4.3. Elabora un eix cronològic, diacrònic i sincrònic, amb els principals avenços científics i tecnològics que es van produir al segle XIX.

Continguts i Criteris d'Avaluació del Bloc 4: El desenrotllament del capitalisme, l'imperialisme i la I Guerra Mundial

CONTINGUTS	CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE
<p>L'imperialisme en el segle XIX: causes de l'expansió colonial i conflictes internacionals. Conseqüències de l'imperialisme en les metròpolis i en les colònies.</p> <p>Noció d'explicació causal: causes llunyanes i immediates de "la Gran Guerra" (1914.1919). Desenrotllament de la guerra i les seues conseqüències: els tractats de pau, canvis socials. La seua influència en l'àmbit dels costums, la creació artística i les mentalitats.</p> <p>La Revolució Russa. Orígens. La influència del comunisme en la postguerra.</p>	<p>BL4.1 Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenrotllament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps.</p> <p>Est. Apr. 4.1.1. Explica de manera raonada que el concepte "imperialisme" reflecteix una realitat que influirà en la geopolítica mundial i en les relacions econòmiques transnacionals.</p> <p>Est. Apr. 4.1.2. Elabora discussions sobre eurocentrisme i globalització.</p> <p>Est. Apr. 4.1.3. Sap reconèixer cadenes i interconnexions causals entre colonialisme, imperialisme i la Gran Guerra del 1914.</p> <p>Est. Apr. 4.1.4. Diferencia els esdeveniments dels processos en una explicació històrica de la Primera Guerra Mundial.</p> <p>BL4.2. Analitzar algunes de les transformacions polítiques de la guerra i dels tractats de pau com ara la Revolució Russa, els canvis en el mapa polític d'Europa i les relacions de poder a escala mundial i deduir com això va afectar els sentiments i mentalitats de les societats dels països contendents quant als desitjos de revenja, de millorar la situació de les dones o de la participació ciutadana.</p> <p>Est. Apr. 4.2.1. Analitza el nou mapa polític d'Europa.</p> <p>Est. Apr. 4.2.2. Descriu la derrota d'Alemanya des de la seva pròpia perspectiva i des de la dels aliats.</p> <p>Est. Apr. 4.2.3. Discuteix les causes de la lluita pel sufragi de la dona.</p> <p>BL4.3. Reconèixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural.</p> <p>Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.</p> <p>Est. Apr. 4.3.2. Compara moviments artístics europeus i asiàtics.</p>

Continguts i Criteris d'Avaluació del Bloc 5: Les crisis d'entreguerres i la II Guerra Mundial

CONTINGUTS	CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE
<p>Noció de crisi: la crisi dels estats liberals a Europa i la societat de masses.</p> <p>El feixisme italià i el nazisme alemany: orígens i desenrotllament.</p> <p>La crisi de 1929 i la Gran Depressió.</p> <p>La II República a Espanya: els problemes polítics, socials i econòmics i l'obra reformadora. Els conflictes interns i la</p>	<p>BL5.1 Explicar la crisi des estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació.</p> <p>Est. Apr. 5.1.1. Analitza interpretacions de fonts històriques i historiogràfiques de diferent procedència.</p>

reacció als canvis.
 Els orígens de la Guerra Civil Espanyola, les seues conseqüències i el context internacional.
 Noció de causalitat múltiple: context internacional i causes de la II Guerra Mundial.
 Fases de la guerra: te guerra europea a guerra mundial. Les repercussions en la població civil i la rereguarda.
 L'Holocaust. Les evidències històriques i la diversitat d'interpretacions historiogràfiques.

- Est. Apr. 5.1.2. Relaciona algunes qüestions concretes del passat amb el present i les possibilitats del futur, com ara l'abast de les crisis financeres del 1929 i el 2008.
- Est. Apr. 5.1.3. Compara la crisi energètica del 1973 amb la financera del 2008.
- Est. Apr. 5.1.4. Explica els factors que van fer possible l'auge del feixisme a Europa.
- Est. Apr. 5.1.5. Contrasta algunes de interpretacions que s'han fet sobre l'abast de la Revolució Russa, tant a la seva època com a l'actualitat.
- BL5.2. Analitzar l'evolució de la II República, els desafiaments socials, econòmics i polítics que va tractar d'afrontar per mitjà de reformes i relacionar tot això i el context internacional amb la guerra civil.
- Est. Apr. 5.2.1. Explica les reformes que es van dur a terme durant la II República Espanyola i quines van ser-ne les principals reaccions.
- Est. Apr. 5.2.2. Explica les causes de la Guerra Civil Espanyola en el context europeu i internacional.
- BL5.3. Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana.
- Est. Apr. 5.3.1. Elabora una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, en diferents àmbits temporals i geogràfics.
- Est. Apr. 5.3.2. Reconeix la jerarquia causal (és a dir, dóna diferent importància a unes causes o a unes altres segons les diferents narratives).
- Est. Apr. 5.3.3. Dóna una interpretació de per què va acabar abans la guerra "europea" que la "mundial".
- Est. Apr. 5.3.4. Situa en un mapa les fases del conflicte.
- BL5.4. Debate sobre com va ser possible l'Holocaust a partir de les decisions i accions d'individus tenint en compte la seua mentalitat, els seus sentiments i els interessos polítics en el context del règim nazi i la II Guerra Mundial i justificar el seu lloc en la memòria històrica de la humanitat a partir de testimonis i víctimes i d'imatges.
- Est. Apr. 5.4.1. Reconeix la significació de l'Holocaust en la història mundial.

Continguts i Criteris d'Avaluació del Bloc 6: El món després de 1945

CONTINGUTS	CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE
<p>La diversitat dels processos de descolonització a Àsia i Àfrica. El neocolonialisme com nova forma de dependència i nous desequilibris territorials i desigualtats socials.</p> <p>La nova geopolítica mundial després de la II Guerra Mundial: la guerra freda, les seues fases, l'àmbit geogràfic i seus protagonistes.</p> <p>Els plans de reconstrucció postbèlica. La creació de l'estat de benestar a Europa. La creació del Mercat Comú i el procés cap a la creació de la Unió Europea.</p>	<p>BL6.1 Descriure els canvis resultat dels processos de descolonització després de la II Guerra Mundial per mitjà de la comparació de mapes històrics i reconèixer els seus límits tenint en compte la permanència de llaços de dependència entre les antigues metròpolis i els nous estats i la seua contribució a l'existència de desequilibris territorials i desigualtats socials actuals.</p> <p>Est. Apr. 6.1.1. Descriu els fets rellevants del procés descolonitzador.</p> <p>Est. Apr. 6.1.2. Distingeix entre contextos diferents del mateix procés, per exemple l'Àfrica subsahariana (els anys cinquanta i seixanta) i l'Índia (1947).</p> <p>BL6.2. Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològic i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenrotllament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global.</p>

Evolució de les societats dels Estats Units i de la URSS i els seus aliats.

Est. Apr. 6.2.1. Utilitza fonts històriques i historiogràfiques per explicar alguns dels conflictes emmarcats a l'època de la Guerra Freda.

Est. Apr. 6.2.2. Explica els avenços del welfare state a Europa.

Est. Apr. 6.2.3. Comprèn els pros i contres de l'estat del benestar.

Est. Apr. 6.2.4. Reconeix els canvis socials derivats de la incorporació de la dona al treball assalariat.

Est. Apr. 6.2.5. Descriu les conseqüències de la Guerra del Vietnam.

BL6.3. Interpretar la construcció de la Unió Europea com un procés gradual reflectint en una línia de temps les fites que han marcat el ritme del procés i destacar el fet d'haver creat un marc comú de convivència entre països que s'havien enfrontat en guerres.

Est. Apr. 6.3.1. Valora com d'una Europa en guerra durant el segle XX es pot arribar a una unió econòmica i política al segle XXI.

Est. Apr. 6.3.2. Discuteix sobre la construcció de la Unió Europea i del seu futur.

Continguts i Criteris d'Avaluació del Bloc 7: Espanya: de la dictadura franquista a la democràcia

CONTINGUTS	CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE
La dictadura de Franco a Espanya: característiques, mecanismes de control del poder, suports socials i oposició.	BL7.1. Explicar les causes que van conduir a l'establiment d'una dictadura a Espanya, després de la Guerra Civil, i que es mantinguera fins a la mort del dictador i analitzar els factors interns i externs que van marcar la seua evolució assenyalant els canvis i les continuïtats més rellevants.
La crisi del franquisme: l'oposició política i els moviments socials.	Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.
La crisi del petroli (1973) i la seua repercussió a Espanya.	BL7.2. Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques.
La transició política a Espanya: de la dictadura a la democràcia (1975.1982).	Est. Apr. 7.2.1. Compara diverses interpretacions sobre la Transició espanyola als anys setanta i a l'actualitat.
L'acció social i el canvi polític: el pacte constitucional i la institucionalització de la democràcia.	Est. Apr. 7.2.2. Enumera i descriu algunes dels principals fites que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.
Els desafiaments del procés de consolidació democràtica: desmantellament del règim de la dictadura, colpisme, terrorisme, crisi econòmica i tensions nacionalistes i socials.	Est. Apr. 7.2.3. Analitza el problema del terrorisme a Espanya durant aquesta etapa (ETA, GRAPO, Terra Lliure, etc.): gènesi i història de les organitzacions terroristes, aparició dels primers moviments associatius en defensa de les víctimes, etc.
La integració a Europa i a altres institucions internacionals i la nova situació geopolítica d'Espanya.	BL7.3. Comparar els processos de democratització que va representar la II República i el recent procés de transició tenint en compte els seus diferents contextos i debatre el paper exercit per la memòria històrica com referent de les decisions dels agents socials que van impulsar este procés.
Interpretacions historiogràfiques de la transició espanyola. El règim democràtic en la perspectiva de la història contemporània. El valor de la memòria històrica.	Est. Apr. 7.3.1. Discuteix com s'entén a Espanya i a Europa el concepte de memòria històrica.

Continguts i Criteris d'Avaluació del Bloc 9: Els desafiaments del segle XXI: canvis geopolítics, globalització i crisi ambiental

<p>L'afonament dels règims soviètics i les seues conseqüències.</p> <p>Les regions emergents al voltant del Pacífic.</p> <p>Tensions geopolítiques: Orient Mitjà, repúbliques postsoviètiques, Àfrica subsahariana.</p> <p>Factors de la globalització econòmica, les relacions interregionals al món i els avanços tecnològics. Les crisis en el capitalisme: conseqüències econòmiques i socials</p> <p>Canvi climàtic i crisi ambiental: el factor humà i el model de desenvolupament.</p> <p>Conseqüències econòmiques i polítiques del canvi climàtic.</p> <p>Les perspectives històriques i geogràfiques com a formes de pensament per a entendre els problemes de les societats actuals i prendre decisions informades.</p>	<p>BL8.1. Reconèixer el nou orde mundial sorgit després de l'afonament de la URSS i altres països soviètics i destacar el paper dels Estats Units i Europa i el sorgiment potències emergents a Àsia i Amèrica i inferir les possibles conseqüències geopolítiques de la nova situació a partir de la comparació de dades socioeconòmiques.</p> <p>Est. Apr. 8.1.1. Interpreta el renaixement i el declivi de les nacions en el nou mapa polític europeu d'aquesta època.</p> <p>Est. Apr. 8.1.2. Analitza diversos aspectes (polítics, econòmics, culturals) dels canvis produïts després de l'ensorrament de l'URSS.</p> <p>BL8.2. Posar en perspectiva el procés de globalització i destacar els factors relatius a la difusió de les tecnologies de la comunicació, als moviments de mà d'obra, de béns (de consum i culturals) i de capitals i les seues conseqüències a diverses escales (local, regional, nacional i global) i reflexionar sobre la importància de disposar d'una perspectiva històrica per a entendre el present i projectar un futur possible.</p> <p>Est. Apr. 8.2.1. Busca a la premsa notícies d'algun sector amb relacions globalitzades i elabora arguments a favor i en contra.</p> <p>Est. Apr. 8.2.2. Analitza algunes idees de progrés i retrocés en la implantació de les recents tecnologies de la informació i la comunicació, a diferents àmbits geogràfics.</p> <p>Est. Apr. 8.2.3. Crea continguts que inclouen recursos com ara textos, mapes i gràfics per presentar algun aspecte conflictiu de les condicions socials del procés de globalització.</p> <p>BL8.3. Relacionar les manifestacions del canvi climàtic i de la crisi ambiental amb la nostra manera de viure i reconèixer els interessos enfrontats davant de les propostes per a afrontar este problema i les possibles conseqüències en diversos àmbits a través de textos periodístics que informen sobre esta controvèrsia.</p> <p>Est. Apr. 8.3.1. Planteja possibles beneficis o desavantatges per a les societats humanes i per al medi natural d'algunes conseqüències de l'escalfament global, com ara el desgel del Bàltic.</p>
--	--

3. CONTINGUTS DE LA MATÈRIA PER AL QUART CURS

3.2 DISTRIBUCIÓ TEMPORAL DE LES UNITATS DIDÀCTIQUES

PRIMER TRIMESTRE: SETEMBRE FINS A DESEMBRE

UNITAT 1. EL SEGLE XVIII: LA CRISI DE L'ANTIC RÈGIM

1. Pregunta clau. *Per què l'Antic Règim va entrar en crisi al segle XVIII?*
 2. Creixement econòmic i desenvolupament burgès
 3. Descobreix. *Els sistemes parlamentaris: la Gran Bretanya i els Estats Units*
 4. La Il·lustració contra l'Antic Règim
 5. Passat i present. *L'Enciclopèdia difon els nous coneixements*
 6. La monarquia borbònica a Espanya
 7. Protagonistes de la Història. *Jovellanos, un il·lustrat espanyol*
 8. El regne de València al segle XVIII
 9. Art i societat. *Del refinament rococó al racionalisme neoclàssic*
- Síntesi / Taller d'història*

UNITAT 2. L'ÈPOCA DE LES REVOLUCIONS LIBERALS (1789-1871)

1. Pregunta clau. *Per què va esclatar una revolució a França?*
 2. El desenvolupament de la Revolució Francesa (1789-1799)
 3. Protagonistes de la història. *Olympe de Gouges i els drets de la dona*
 4. Napoleó domina Europa
 5. Passat i present. *Quina herència ens ha llegat la Revolució Francesa?*
 6. Entre l'absolutisme i el liberalisme (1815-1848)
 7. Descobreix. *Quins nous estats es van crear a Europa?*
 8. Art i societat. *El nou art de la burgesia*
- Síntesi / Taller d'història*

UNITAT 3. L'ORIGEN DE LA INDUSTRIALITZACIÓ

1. Pregunta clau. *Com va canviar la producció de béns amb la revolució industrial?*
 2. Les transformacions de l'agricultura
 3. Protagonistes de la història. *James Watt i la màquina de vapor*
 4. Desenvolupament de la indústria i augment del comerç
 5. Passat i present. *El creixement de la població i el desenvolupament urbà*
 6. El triomf del capitalisme
 7. Descobreix. *La nova societat de classes*
 8. Els nous moviments socials
- Síntesi / Taller d'història*

UNITAT 4. L'ESPANYA DEL SEGLE XIX: LA CONSTRUCCIÓ DEL RÈGIM LIBERAL

1. Pregunta clau. *Com es va implantar el liberalisme a Espanya?*
2. Guerra i revolució liberal (1808-1814)
3. Art i societat. *Goya i el naixement de l'art contemporani*
4. Ferran VII: el retorn a l'absolutisme (1814-1833)
5. Protagonistes de la història. *Els carlistes, defensors de l'Antic Règim*
6. Isabel II i la construcció de l'Estat liberal (1833-1868)
7. Descobreix. *El Sexenni Democràtic (1868-1874)*
8. La Restauració borbònica (1874-1902)

9. València en la política espanyola del segle XIX

Síntesi / Taller d'història

UNITAT 5. INDUSTRIALITZACIÓ I CANVI SOCIAL A L'ESPANYA DEL SEGLE XIX

1. Pregunta clau. *La revolució industrial a Espanya: èxit o fracàs?*
2. La població i l'agricultura
3. Descobreix. *Els inicis de la industrialització espanyola*
4. Minería, banca i xarxa ferroviària
5. El canvi social i els seus límits
6. Protagonistes de la Història. *Els pioners del moviment obrer*
7. Economia i societat valencianes durant el segle XIX
8. Art i societat. *L'art del segle XIX a Espanya*

Síntesi / Taller d'història

SEGON TRIMESTRE: GÈNER FINS A MARÇ

UNITAT 6. L'ÈPOCA DE L'IMPERIALISME

1. Pregunta clau. *Per què es va produir l'expansió imperialista?*
2. El triomf del capitalisme industrial
3. Protagonistes de la història. *Els emigrants europeus del segle XIX*
4. Europa, a la conquesta del món
5. Descobreix. *Com es van repartir el món els imperis colonials?*
6. Descobreix. *L'herència del colonialisme*
7. Art i societat. *El canvi de segle, cap a una revolució artística*
8. Art i societat. *La influència de l'art asiàtic i africà en l'art occidental*
9. Passat i present. *Del segle XIX al XX: una transformació constant de la ciència i la tecnologia*

Síntesi / Taller d'història

UNITAT 7. LA PRIMERA GUERRA MUNDIAL I LA REVOLUCIÓ RUSSA

1. Pregunta clau. *Per què va esclatar una guerra a Europa el 1914?*
2. El desenvolupament de la guerra
3. Protagonistes de la història. *Els soldats al front*
4. Una guerra total
5. Descobreix. *Per què es va produir una revolució a Rússia?*
6. La Revolució Russa
7. Europa després de la guerra
8. Art i societat. *Les avantguardes artístiques*

Síntesi / Taller d'història

UNITAT 8. EL PERÍODE D'ENTREGUERRES

1. Pregunta clau. *Quins problemes van conduir a una nova guerra mundial en tan sols vint anys?*
2. Els Estats Units: de la prosperitat a la crisi
3. Descobreix. *1929, exemple de crisi de l'economia capitalista*
4. La crisi de la democràcia: el feixisme italià
5. Alemanya, l'ascens del nazisme
6. Descobreix. *El règim nazi, un sistema totalitari*
7. La Unió Soviètica, la dictadura estalinista
8. Art i societat. *L'art del període d'entreguerres*

Síntesi / Taller d'història

UNITAT 9. ESPANYA EN EL PRIMER TERÇ DEL SEGLE XX (1902-1939)

1. Pregunta clau. *Per què va entrar en crisi el sistema de la Restauració?*
2. Descobreix. *La dictadura de Primo de Rivera*
3. La Segona República espanyola
4. Descobreix. *Quines reformes va emprendre la República?*
5. Protagonistes de la història. *Les mestres i els mestres de la República*
6. El Bienni Conservador i el Front Popular
7. La Guerra Civil: els bàndols enfrontats
8. La Guerra Civil: les fases militars
9. Descobreix. *Els desastres de la guerra*
10. València entre 1898 i 1939

Síntesi / Taller d'història

UNITAT 10. LA SEGONA GUERRA MUNDIAL

1. Pregunta clau. *Per què es va arribar a la Segona Guerra Mundial?*
2. El desenvolupament de la guerra
3. Una guerra total
4. Descobreix. *Ocupació i violència durant la guerra*
5. Protagonistes de la història. *L'holocaust jueu*
6. Les conseqüències de la guerra
7. Passat i present. *L'Organització de les Nacions Unides (ONU)*

Síntesi / Taller d'història

TERCER TRIMESTRE: ABRIL FINS A JUNY

UNITAT 11. UN MÓN DIVIDIT: GUERRA FREDA I DESCOLONITZACIÓ

1. Pregunta clau. *Per què Europa va quedar dividida per un "teló d'acer"?*
2. Descobreix. *Alemanya, centre de la Guerra Freda*
3. Els conflictes bèl·lics de la Guerra Freda
4. Protagonistes de la història. *Kennedy /Khrusxov: cap a una coexistència pacífica?*
5. El procés de descolonització
6. Descobreix. *El conflicte del Pròxim Orient*
7. Passat i present. *Descolonització i neocolonialisme*

Síntesi / Taller d'història

UNITAT 12. CAPITALISME I COMUNISME: DOS SISTEMES ENFRONTATS

1. Pregunta clau. *Què diferenciava el bloc capitalista del comunista?*
2. La construcció d'una nova Europa unida
3. Del creixement econòmic a la crisi energètica
4. Descobreix. *Què és l'Estat del benestar?*
5. Protagonistes de la història. *Les dones, la lluita per la igualtat i la paritat*
6. L'evolució del bloc comunista
7. La crisi del món soviètic
8. Art i societat. *Dues concepcions de l'art: els EUA i l'URSS*

Síntesi / Taller d'història

UNITAT 13. ESPANYA: LA DICTADURA FRANQUISTA (1939-1975)

1. Pregunta clau. *Quines van ser les bases del règim franquista?*
2. La llarga postguerra (1939-1959)
3. Protagonistes de la història. *Les dones durant el franquisme*
4. *Desarrollisme* i crisi del règim (1959-1975)

5. Descobreix. *Quin impacte va tenir el creixement econòmic en la societat espanyola?*
6. Descobreix. *L'exili i l'oposició al franquisme*
7. El franquisme a València

Síntesi / Taller d'història

UNITAT 14. TRANSICIÓ I DEMOCRÀCIA A ESPANYA

1. Pregunta clau. *Per què el règim franquista no va sobreviure a Franco?*
2. La transició a la democràcia (1975-1977)
3. Descobreix. *Quin nou Estat va sorgir de la Constitució de 1978?*
4. Protagonistes de la història. *Les mobilitzacions populars*
5. Els governs de la democràcia
6. Canvi econòmic i social
7. Passat i present. *Construcció i crisi de l'Estat del benestar*
8. La Comunitat Valenciana en democràcia
9. Art i societat. *Els corrents artístics del segle XX a Espanya*
10. L'art contemporani a la Comunitat Valenciana

Síntesi / Taller d'història

UNITAT 15. EL MÓN ACTUAL

1. Pregunta clau. *Per què a principis de la dècada de 1990 es va acabar la divisió del món en blocs?*
2. Un nou ordre mundial
3. Europa després de la caiguda del mur de Berlín
4. La construcció de la Unió Europea
5. Passat i present. *Europa, la crisi del model del benestar*
6. Un món inestable
7. Descobreix. *Els conflictes del segle XXI*
8. Protagonistes de la història. *Les víctimes de les guerres actuals*
9. Art i societat. *L'art en el món actual*

Síntesi / Taller d'història

DOSSIER

1. Què és la globalització?
2. La revolució tecnològica
3. La necessitat d'un desenvolupament sostenible

PROJECTE TIC: LA TERRA: UN PLANETA AMENAÇAT

Serà tractat com un treball on els alumnes utilitzaran la biblioteca, a més de consultar en Internet les causes de per què la terra està amenaçada i discernir les solucions a aquest problema. També poden consultar documentals i altres elements per a elaborar aquest tema

3. CONTINGUTS DE LA MATÈRIA PER AL QUART CURS

3.3 CONTINGUTS MÍNIMS EXIGIBLES PER SUPERAR LA MATÈRIA

CONTINGUTS MÍNIMS

UNITAT 1. EL SEGLE XVIII: LA CRISI DE L'ANTIC RÈGIM

Les causes de la crisi de l'Antic Règim.

Les revolucions a Anglaterra i els EUA i els seus sistemes polítics parlamentaris.

El pensament de la Il·lustració i el seu oposició a l'Antic Règim.

La influència de la Revolució Francesa i la Il·lustració a Espanya.

El Neoclassicisme i el Rococó com a reflex de la societat de l'època.

UNITAT 2. L'ÈPOCA DE LES REVOLUCIONS LIBERALS

Les causes de la Revolució Francesa i el seu desenvolupament.

El paper de la dona durant la Revolució Francesa i la rellevància d'Olympe de Gouges.

La figura de Napoleó: el Consolat i l'Imperi.

L'herència de la Revolució Francesa a nivell polític, econòmic i cultural.

Els enfrontaments entre l'absolutisme, el liberalisme i el nacionalisme, i les seves conseqüències.

UNITAT 3. L'ORIGEN DE LA INDUSTRIALITZACIÓ

Les causes i les conseqüències de la revolució industrial.

La importància de la creació de la màquina de vapor per James Watt.

El desenvolupament industrial i les seves repercussions.

El triomf del capitalisme industrial i les seves conseqüències.

El canvi social: la nova divisió de la societat i el naixement de nous moviments socials.

UNITAT 4. L'ESPANYA DEL SEGLE XIX: LA CONSTRUCCIÓ DEL RÈGIM LIBERAL

La invasió napoleònica i la Guerra de la Independència. Les Corts de Cadis i la Constitució de 1812.

L'obra artística de Goya i la plasmació de la crisi de l'Antic Règim.

Els regnats de Ferran VII i Isabel II i les seves característiques.

El conflicte entre absolutistes i liberals. Les guerres carlines i la gloriosa revolució.

La Restauració borbònica.

UNITAT 5. INDUSTRIALITZACIÓ I CANVI SOCIAL A L'ESPANYA DEL SEGLE XIX

El caràcter d'èxit o fracàs de la revolució industrial a Espanya.

Les conseqüències de la revolució industrial: el creixement demogràfic i econòmic.

Els pilars de la industrialització espanyola.

Els canvis socials derivats de la industrialització i el creixement del moviment obrer.

L'art del segle XIX a Espanya: neoclassicisme, romanticisme, realisme i modernisme.

UNITAT 6. L'ÈPOCA DE L'IMPERIALISME

Les causes de l'expansió imperialista.

L'auge del capitalisme industrial.

La repartició dels imperis colonials.

Les conseqüències del colonialisme.

La revolució artística, científica i tecnològica del canvi de segle XIX al XX.

UNITAT 7. LA PRIMERA GUERRA MUNDIAL I LA REVOLUCIÓ RUSSA

Les causes i el desenvolupament de la Primera Guerra Mundial.

La consideració de la Primera Guerra Mundial com una “guerra total”.

Les causes i el desenvolupament de la Revolució Russa.

La situació d'Europa després de la Primera Guerra Mundial.

El naixement de les avantguardes artístiques.

UNITAT 8. EL PERÍODE D'ENTREGUERRES

La situació durant el període d'entreguerres.

La prosperitat i la crisi dels Estats Units: el crac de 1929.

L'auge dels totalitarismes: Itàlia i Alemanya.

La dictadura estalinista a la Unió Soviètica.

L'art en el període d'entreguerres.

UNITAT 9. ESPANYA EN EL PRIMER TERÇ DEL SEGLE XX (1902-1939)

Les causes de la crisi del sistema de la Restauració.

La dictadura de Primo de Rivera.

La Segona República espanyola i les seves reformes.

El context previ a la Guerra Civil: el Bienni Conservador i el Front Popular.

La Guerra Civil: causes, desenvolupament i conseqüències.

UNITAT 10. LA SEGONA GUERRA MUNDIAL

Les causes de la Segona Guerra Mundial i el seu desenvolupament.

El concepte de “guerra total”: una guerra a tots els nivells.

L'holocaust jueu.

Les conseqüències de la Segona Guerra Mundial.

La fundació de l'ONU i la seva tasca.

UNITAT 11. UN MÓN DIVIDIT: GUERRA FREDA I DESCOLONITZACIÓ

La divisió del món en dos blocs antagònics: els EUA i l'URSS.

Els conflictes bèl·lics durant la Guerra Freda.

La coexistència pacífica promoguda per Kennedy i Khrushov.

El procés de descolonització i la necessitat del neocolonialisme.

Les causes del conflicte de l'Orient Pròxim.

UNITAT 12. CAPITALISME I COMUNISME: DOS SISTEMES ENFRONTATS

Les diferències entre el bloc comunista i el bloc capitalista a nivell social, econòmic, polític i artístic.

Els orígens de la construcció de la Unió Europea.

La prosperitat del món capitalista i la crisi energètica.

L'Estat del benestar: funcions i fonaments.

L'evolució del món soviètic i la seva posterior crisi.

UNITAT 13. ESPANYA: LA DICTADURA FRANQUISTA (1939-1975)

Les bases del règim franquista.

La situació de postguerra a Espanya i el paper de les dones.

El *desarrollisme* econòmic, el seu impacte en la societat espanyola i la seva posterior crisi.

El destí dels opositors al franquisme.

El franquisme a València.

UNITAT 14. TRANSICIÓ I DEMOCRÀCIA A ESPANYA

La caiguda del franquisme després de la mort de Franco.

La transició a la democràcia: la Constitució de 1978 i les mobilitzacions populars per la democratització del Règim.

Els diferents governs de la democràcia, des del 1982 fins a l'actualitat.

Les transformacions econòmiques, demogràfiques i socials a partir de 1985 i la seva crisi posterior.

Els corrents artístics del segle XX a Espanya.

UNITAT 15. EL MÓN ACTUAL

El final de la divisió del món en blocs i les seves conseqüències: la desintegració de l'URSS i l'auge dels EUA.

La construcció de la Unió Europea i les seves polítiques.

La crisi del 2008 com a crisi del model de benestar europeu.

La inestabilitat del món actual, els conflictes del segle XXI i les seves víctimes.

L'art en el món actual

DOSSIER

La globalització: definició i conseqüències.

La revolució tecnològica.

Els riscos mediambientals i la necessitat d'un desenvolupament sostenible.

Projecte TIC. *La Terra: un planeta amenaçat.*

4. COMPETÈNCIES

4.1 LES COMPETÈNCIES CLAU EN EL CURRÍCULUM

L'adquisició de competències és un llarg procés que abasta tota la vida de les persones. S'inicia en l'etapa acadèmica i prossegueix en la vida adulta. Però els anys de formació escolar són fonamentals per al posterior desenvolupament personal, social i professional.

Precisament per afavorir al màxim aquest desenvolupament, s'han identificat un grup de set competències, que, pel seu rol vertebrador, s'han denominat com a Competències Clau:

- Competència lingüística
- Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia
- Competència digital
- Aprendre a aprendre
- Competències socials i cíviques
- Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor
- Consciència i expressions culturals

4. COMPETÈNCIES

4.3 CONTRIBUCIÓ DE LA MATÈRIA AL DESENVOLUPAMENT DE LES COMPETÈNCIES CLAU PER A L'ETAPA I PER AL QUART CURS DE L'ESO

GEOGRAFIA I HISTÒRIA: LES COMPETÈNCIES CLAU EN L'ESO

L'aprenentatge de la Geografia i Història en l'etapa de l'ESO ha de contribuir a l'adquisició, per part dels alumnes i les alumnes, de les competències clau, tal com es recull en el Reial Decret 1105/2014 del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, de 26 de desembre, pel qual s'estableix el currículum bàsic de l'Educació Secundària Obligatòria i del Batxillerat.

A continuació s'indiquen les competències, per ordre d'importància en Geografia i la Història:

1) **Competències socials i cíviques.** La Geografia i Història ha de contribuir especialment a l'adquisició d'aquestes competències, en la mesura que facilita la comprensió de la realitat social, actual i històrica, i dota els alumnes i les alumnes de coneixements, capacitats i actituds per participar de forma activa en la societat, com a ciutadans de ple dret.

2) **Consciència i expressions culturals.** La contribució a l'adquisició d'aquesta competència és present especialment en la Història, a través del seu vessant de conèixer i valorar les manifestacions artístiques i culturals en les diferents societats al llarg del temps. L'anàlisi d'algunes obres rellevants afavoreix l'apreciació de les obres d'art, desenvolupa habilitats perceptives i de sensibilització, alhora que ajuda a valorar i respectar el patrimoni cultural, i a interessar-se per la seva conservació.

3) **Competència en comunicació lingüística.** La Geografia i la Història han de contribuir a l'adquisició d'aquesta competència a través de la utilització del llenguatge verbal, exposant opinions o informació, debatent, etcètera, però també és important desenvolupar el llenguatge no verbal, en especial el cartogràfic i la imatge, per a la comprensió de la realitat i la interpretació de llenguatges icònics, simbòlics i de representació.

4) **Competència digital.** S'ha de potenciar la recerca, obtenció i tractament d'informació accessible a través de les actuals tecnologies de la informació i la comunicació, i adoptar una actitud crítica davant la gran quantitat d'informació disponible, per escatir la seva fiabilitat.

5) **Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia.** La Geografia i Història pot també contribuir a l'adquisició de la competència matemàtica mitjançant la utilització d'operacions senzilles, magnituds, percentatges i proporcions, nocions d'estadística bàsica, escales numèriques i gràfiques, per al coneixement dels aspectes quantitatius i espacials de la realitat, tant històrica com actual. Així mateix, la Geografia en particular ajuda a l'adquisició de competències bàsiques en ciència i tecnologia, ja que es relaciona estretament, en alguns dels seus àmbits d'estudi, amb altres disciplines científiques, com la Biologia, la Geologia o la Física, que aporten explicacions dels fenòmens geogràfics.

6) **Aprendre a aprendre.** El procés d'ensenyament de Geografia i Història ha de proporcionar als alumnes i a les alumnes la motivació i els instruments necessaris que els facilitin l'aprenentatge autònom i la recerca de respostes davant nous problemes o situacions que se'ls puguin plantejar en el present o en el futur.

7) **Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.** La Geografia i la Història poden contribuir, finalment, a l'adquisició d'aquesta competència mitjançant el desenvolupament d'activitats i investigacions en equip, que obliguin els seus integrants a planificar les etapes d'execució, a prendre decisions i, fins i tot, a elaborar propostes de solució per a determinats problemes del món actual.

GEOGRAFIA I HISTÒRIA: LES COMPETÈNCIES CLAU EN EL QUART CURS DE L'ESO

L'aprenentatge de la Geografia i Història en el quart curs de l'ESO se centrarà en el desenvolupament dels següents objectius competencials per a cada una de les competències:

1. Competències socials i cíviques

- Comprendre el concepte de temps històric.
- Identificar la relació multicausal d'un fet històric i les seves conseqüències.
- Conèixer les grans etapes i els principals esdeveniments de la Història Contemporània.
- Comprendre el funcionament de les societats, el seu passat històric, la seva evolució i transformacions.
- Desenvolupar l'empatia mitjançant la comprensió de les accions humanes del passat.
- Expressar-se de forma assertiva i mostrar una actitud favorable al diàleg i al treball cooperatiu.

2. Consciència i expressions culturals

- Comprendre la funció que les arts han tingut i tenen en la vida dels éssers humans.
- Reconèixer els diferents estils de l'art contemporani i els canvis que els van motivar.
- Analitzar obres d'art de manera tècnica i identificar el context històric que explica la seva aparició.
- Desenvolupar una actitud activa en relació amb la conservació i la protecció del patrimoni històric.

3. Comunicació lingüística

- Utilitzar adequadament el vocabulari propi de les ciències socials per construir un discurs precís.
- Desenvolupar l'empatia i interessar-se per conèixer i escoltar opinions diferents a la pròpia.
- Utilitzar diferents variants del discurs, en especial, la descripció i l'argumentació.
- Llegir i interpretar textos de tipologia diversa, llenguatges icònics, simbòlics i de representació.

4. Competència digital

- Relacionar i comparar la informació procedent de diverses fonts: escrites, gràfiques, audiovisuals, etc.
- Contrastar la informació obtinguda i desenvolupar un pensament crític i creatiu.
- Elaborar la informació transformant les dades recollides i traduint-les a un altre format o llenguatge.
- Emprar les possibilitats que ofereixen les tecnologies de la informació i la comunicació en la recerca i el processament de la informació.

5. Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia

- Elaborar i interpretar eixos cronològics.
- Analitzar i comprendre les dades quantitatives recollits en taules, gràfics i diagrames.
- Fer càlculs matemàtics de nombres enters i percentatges per arribar a conclusions quantitatives.
- Identificar i localitzar els àmbits geopolítics, econòmics i culturals en els quals s'emmarquen els esdeveniments de l'Edat Contemporània.
- Conèixer els diferents usos de l'espai i dels recursos que han fet les societats al llarg dels períodes històrics estudiats.

6. Aprendre a aprendre

- Desenvolupar una visió estratègica dels problemes, anticipar possibles escenaris i conseqüències futures de les accions individuals i/o socials.
- Buscar explicacions multicausals per comprendre els fenòmens socials i avaluar les seves conseqüències.

- Utilitzar diferents estratègies per organitzar, memoritzar i recuperar la informació: esquemes, resums, etc.
- Participar en debats i contrastar les opinions personals amb les de la resta de companys.
- Desenvolupar el gust per l'aprenentatge continu i l'actualització permanent.

7. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor

- Assumir responsabilitats i prendre decisions en relació amb la planificació del procés de resolució de les activitats proposades.
- Interpretar adequadament les particularitats de cada situació i de cada problema estudiat.
- Saber argumentar de forma lògica i coherent les explicacions dels conceptes i fenòmens estudiats.
- Autoregular el propi aprenentatge: prendre consciència del que se sap i del que falta per aprendre, i realitzar autoavaluacions del propi treball.

4. COMPETÈNCIES

4.4 AVALUACIÓ DE LES COMPETÈNCIES CLAU

Comp. Clau	CRITERIS D'AVALUACIÓ ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TE MES	ACTIVI TATS
1. Com. lingüística	Descriure les característiques de les societats de l'Antic Règim en les seues dimensions econòmica, social, política i cultural i inferir les contradiccions que provoquen la seua crisi i el desenrotllament del parlamentarisme. Distingeix conceptes històrics com <i>Antic Règim</i> i <i>Il·lustració</i> .	T. 01	P. 007 A. 01
1. Com. lingüística	Exposar algunes de les idees de la Il·lustració a partir de textos dels mateixos il·lustrats i interpretar el seu abast com a nou moviment cultural i social a Europa i a Amèrica i les seues propostes de reforma política que qüestionaven l'absolutisme.	T. 01	P. 013 A. 06
1. Com. lingüística	Registrar els principals avanços que propicia la revolució científica des dels segles XVII i XVIII per mitjà d'una línia de temps i posar exemples de com van afectar la vida de les persones a partir de descripcions o relats de la vida quotidiana.	T. 01	P. 015 A. 03
1. Com. lingüística	Descriu les característiques de la cultura de la Il·lustració i quines implicacions té en algunes monarquies.	T. 01	P. 015 A. 03
1. Com. lingüística	Estableix, a través de l'anàlisi de diferents textos, la diferència entre l'absolutisme i el parlamentarisme.	T. 01	P. 017 A. 01
1. Com. lingüística	Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses del segle XVIII, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 01	P. 026 A. 03
1. Com. lingüística	Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives.	T. 02	P. 035 A. 02
1. Com. lingüística	Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 02	P. 039 A. 05
1. Com. lingüística	Comparar els resultats positius i negatius a curt i llarg termini de les revolucions industrials i els avanços científics i tecnològics paral·lels quant a les condicions de vida i de treball de les persones i debatre sobre en quin grau estes revolucions van suposar un progrés per a la humanitat aportant evidències a favor i en contra. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 03	P. 053 A. 05
1. Com. lingüística	Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 03	P. 055 A. 06
1. Com. lingüística	Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 04	P. 083 A. 04

Comp. Clau	CRITERIS D'AVALUACIÓ ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TE MES	ACTIVITATS
1. Com. lingüística	. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenvolupar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 04	P. 091 A. 04
1. Com. lingüística	. Comunicar de forma oral o per escrit el procés d'aprenentatge i els seus resultats per mitjà de textos corresponents a diversos gèneres, complir els requisits formals, l'adequació, la coherència i la correcció gramatical corresponent al seu nivell educatiu per a transmetre de forma organitzada els seus coneixements, interactuar en diversos àmbits amb un llenguatge no discriminatori i utilitzar la terminologia conceptual. Utilitza el vocabulari adquirit amb rigor i precisió i elabora escrits amb la terminologia adequada per als temes tractats.	T. 05	
1. Com. lingüística	. Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenvolupament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps. Elabora discussions sobre eurocentrisme i globalització.	T. 06	P. 127 A. 04
1. Com. lingüística	Diferencia els esdeveniments dels processos en una explicació històrica de la Primera Guerra Mundial.	T. 07	P. 147 A. 04
1. Com. lingüística	. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Contrasta algunes de les interpretacions que s'han fet sobre l'abast de la Revolució Russa, tant a la seva època com a l'actualitat.	T. 07	P. 155 A. 05
1. Com. lingüística	. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Analitza interpretacions de fonts històriques i historiogràfiques de diferent procedència.	T. 08	P. 167 A. 04
1. Com. lingüística	. Relaciona algunes qüestions concretes del passat amb el present i les possibilitats del futur, com ara l'abast de les crisis financeres del 1929 i el 2008.	T. 08	P. 169 A. 04
1. Com. lingüística	. Explica els factors que van fer possible l'auge del feixisme a Europa.	T. 08	P. 177 A. 01
1. Com. lingüística	Analitzar l'evolució de la II República, els desafiaments socials, econòmics i polítics que va tractar d'afrontar per mitjà de reformes i relacionar tot això i el context internacional amb la guerra civil. Explica les reformes que es van dur a terme durant la II República Espanyola i quines van ser-ne les principals reaccions.	T. 09	P. 207 A. 05
1. Com. lingüística	. Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana. Elabora una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, en diferents àmbits temporals i geogràfics.	T. 10	P. 230 A. 02
1. Com. lingüística	Dóna una interpretació de per què va acabar abans la guerra "europea" que la "mundial".	T. 11	P. 250 A. 01

Comp. Clau	CRITERIS D'AVALUACIÓ ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TE MES	ACTIVITATS
1. Com. lingüística	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.7. Participar en equips de treball per a aconseguir metes comunes i assumir diversos rols amb eficàcia i responsabilitat, donar suport a companys i companyes demostrant empatia i reconeixent les seues aportacions i utilitzar el diàleg igualitari per a resoldre conflictes i discrepàncies Est. Apr. 1.7.1. Utilitza estratègies per dur a terme treballs, tant de manera individual com en equip, i mostra habilitats per a la resolució pacífica de conflictes.	T. 12	P. 263 A. 06
1. Com. lingüística	. Explicar les causes que van conduir a l'establiment d'una dictadura a Espanya, després de la Guerra Civil, i que es mantinguera fins a la mort del dictador i analitzar els factors interns i externs que van marcar la seua evolució assenyalant els canvis i les continuïtats més rellevants.. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 277 A. 05
1. Com. lingüística	. Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològic i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenvolupament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global Reconeix els canvis socials derivats de la incorporació de la dona al treball assalariat.	T. 13	P. 281 A. 05
	.		
1. Com. lingüística	Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques. Enumera i descriu algunes dels principals fites que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.	T. 14	P. 310 A. 01
1. Com. lingüística	. Reconèixer el nou orde mundial sorgit després de l'afonament de la URSS i altres països soviètics i destacar el paper dels Estats Units i Europa i el sorgiment potències emergents a Àsia i Amèrica i inferir les possibles conseqüències geopolítiques de la nova situació a partir de la comparació de dades socioeco Analitza diversos aspectes (polítics, econòmics, culturals) dels canvis produïts després de l'ensorrament de l'URSS.	T. 15	P. 323 A. 04
1. Com. lingüística	Interpretar la construcció de la Unió Europea com un procés gradual reflectint en una línia de temps les fites que han marcat el ritme del procés i destacar el fet d'haver creat un marc comú de convivència entre països que s'havien enfrontat en Discuteix sobre la construcció de la Unió Europea i del seu futur.	T. 15	P. 329 A. 01
1. Com. lingüística	Posar en perspectiva el procés de globalització i destacar els factors relatius a la difusió de les tecnologies de la comunicació, als moviments de mà d'obra, de béns (de consum i culturals) i de capitals i les seues conseqüències a diverses escales (local, regional, nacional i global) i reflexionar sobre la importància de disposar d'una perspectiva històrica per a entendre el present i projectar un futur possible. Crea continguts que inclouen recursos com ara textos, mapes i gràfics per presentar algun aspecte conflictiu de les condicions socials del procés de globalització.	T. 15	P. 343 A. 07
1. Com. lingüística	. Posar en perspectiva el procés de globalització i destacar els factors relatius a la difusió de les tecnologies de la comunicació, als moviments de mà d'obra, de béns (de consum i culturals) i de capitals i les seues conseqüències a diverses escales (local, regional, nacional i global) i reflexionar sobre la importància de disposar d'una perspectiva històrica per a entendre el present i projectar un futur possible. Analitza algunes idees de progrés i retrocés en la implantació de les recents tecnologies de la informació i la comunicació, a diferents àmbits geogràfics.	T. 15D	P. 347 A. 01
1. Com. lingüística	Relacionar les manifestacions del canvi climàtic i de la crisi ambiental amb la nostra manera de viure i reconèixer els interessos enfrontats davant de les propostes per a afrontar este problema i les possibles conseqüències en diversos àmbits a través de textos periodístics que informen sobre esta controvèrsia. Planteja possibles beneficis o desavantatges per a les societats humanes i per al medi natural d'algunes conseqüències de l'escalfament global, com ara el desglaç del Bàltic.	T. 15D	P. 349 A. 03
2. Mat. i Ciènc. i Tecn.	. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 04	P. 094 A. 03
2. Mat. i Ciènc. i Tecn.	. Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològic i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenvolupament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'ara Reconeix els canvis socials derivats de la incorporació de la dona al treball assalariat.	T. 12	P. 272 A. 04
2. Mat. i Ciènc. i Tecn.	Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 03	P. 059 A. 04

Comp. Clau	CRITERIS D'AVALUACIÓ ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TE MES	ACTIVI TATS
3. Comp. Digital	Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses del segle XVIII, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 01	P. 027 A. 06
3. Comp. Digital	. Exposar algunes de les idees de la Il·lustració a partir de textos dels mateixos il·lustrats i interpretar el seu abast com a nou moviment cultural i social a Europa i a Amèrica i les seues propostes de reforma política que qüestionaven l'absolutisme. Descriu les característiques de la cultura de la Il·lustració i quines implicacions té en algunes monarquies.	T. 01	P. 027 A. 07
3. Comp. Digital	. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenvolupar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Discuteix les implicacions de la violència amb diverses fonts.	T. 02	P. 033 A. 05
3. Comp. Digital	Comparar els resultats positius i negatius a curt i llarg termini de les revolucions industrials i els avanços científics i tecnològics paral·lels quant a les condicions de vida i de treball de les persones i debatre sobre en quin grau estes revolucions van suposar un progrés per a la humanitat aportant evidències a favor i en contra. . Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 03	P. 071 A. 05
3. Comp. Digital	. Planificar la realització d'una indagació sobre les causes i les conseqüències de fets i processos històrics contemporanis, definir problemes a partir de preguntes i hipòtesis i proposar un pla ordenat i flexible d'accions que facilite la selecció d'informació i recursos a partir de fonts diverses, l'organització del temps necessari i del treball individual i grupal amb l'ajuda del docent. Realitza treballs i presentacions de manera individual i grupal que suposen la recerca, selecció i organització d'informació de caràcter geogràfic, social i històric.	T. 03	P. 071 A. 06
3. Comp. Digital	Interpretar les dades, evidències i informació per mitjà de la seua representació en forma de gràfiques, línies de temps, diagrames, taules, informes o síntesi de conclusions i reconèixer la importància de la perspectiva històrica per a donar sentit als fets històrics fonamentals. Analitza informacions relacionades amb l'àrea i fa servir imatges, taules, gràfics, esquemes, resums i les tecnologies de la informació i la comunicació.	T. 03	P. 071 A. 06
3. Comp. Digital	Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenvolupar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.	T. 04	P. 095 A. 06
3. Comp. Digital	. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen els processos revolucionaris no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 04	P. 095 A. 07
3. Comp. Digital	Usar diferents eines informàtiques per a buscar, seleccionar i emmagatzemar diversos documents, considerats com a fonts, de forma contrastada en mitjans digitals i col·laborar i comunicar-se per a elaborar continguts i interpretar-los i compartir esta informació en entorns virtuals d'aprenentatge i adoptar un comportament que previnga males pràctiques. . Utilitza les tecnologies de la informació i la comunicació (internet, blogs, xarxes socials, etc.) per elaborar treballs amb la terminologia adequada per als temes tractats.	T. 05	P. 103 A. 05
3. Comp. Digital	Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner. Especifica algunes repercussions polítiques com a conseqüència dels canvis econòmics a Espanya.	T. 05	P. 111 A. 03
3. Comp. Digital	Comparar els resultats positius i negatius a curt i llarg termini de les revolucions industrials i els avanços científics i tecnològics paral·lels quant a les condicions de vida i de treball de les persones i debatre sobre en quin grau estes revolucions van suposar un progrés per a la humanitat aportant evidències a favor i en contra. . Explica la situació laboral de dones i infants a les ciutats industrials.	T. 05	P. 117 A. 05
3. Comp. Digital	Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenvolupament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps. Elabora discussions sobre eurocentrisme i globalització.	T. 06	P. 131 A. 05
3. Comp. Digital	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenvolupament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps. Explica de manera raonada que el concepte "imperialisme" reflecteix una realitat que influirà en la geopolítica mundial i en les relacions econòmiques transnacionals.	T. 06	P. 141 A. 05
3. Comp. Digital	Diferencia els esdeveniments dels processos en una explicació històrica de la Primera Guerra Mundial.	T. 07	P. 163 A. 06

Comp. Clau	CRITERIS D'AVALUACIÓ ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TE MES	ACTIVI TATS
3. Comp. Digital	. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Analitza interpretacions de fonts històriques i historiogràfiques de diferent procedència.	T. 09	P. 191 A. 04
3. Comp. Digital	. Analitzar l'evolució de la II República, els desafiaments socials, econòmics i polítics que va tractar d'afrontar per mitjà de reformes i relacionar tot això i el context internacional amb la guerra civil. Explica les reformes que es van dur a terme durant la II República Espanyola i quines van ser-ne les principals reaccions.	T. 09	P. 211 A. 06
3. Comp. Digital	Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana. Reconeix la jerarquia causal (és a dir, dóna diferent importància a unes causes o a unes altres segons les diferents narratives).	T. 10	P. 219 A. 05
3. Comp. Digital	. Descriure els canvis resultat dels processos de descolonització després de la II Guerra Mundial per mitjà de la comparació de mapes històrics i reconèixer els seus límits tenint en compte la permanència de llaços de dependència entre les antigues metròpolis i els nous estats i la seua contribució a l'existència de desequilibris territorials i desigualtats socials actuals. Distingeix entre contextos diferents del mateix procés, per exemple l'Àfrica subsahariana (els anys cinquanta i seixanta) i l'Índia (1947).	T. 11	P. 247 A. 06
3. Comp. Digital	Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològic i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenvolupament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global. Explica els avenços del <i>welfare state</i> a Europa.	T. 12	P. 261 A. 06
3. Comp. Digital	Posar en perspectiva el procés de globalització i destacar els factors relatius a la difusió de les tecnologies de la comunicació, als moviments de mà d'obra, de béns (de consum i culturals) i de capitals i les seues conseqüències a diverses escales (local, regional, nacional i global) i reflexionar sobre la importància de disposar d'una perspectiva històrica per a entendre el present i projectar un futur possible. Analitza algunes idees de progrés i retrocés en la implantació de les recents tecnologies de la informació i la comunicació, a diferents àmbits geogràfics.	T. 12	P. 271 A. 00 Aprèn a...
3. Comp. Digital	. Reconèixer el nou orde mundial sorgit després de l'afonament de la URSS i altres països soviètics i destacar el paper dels Estats Units i Europa i el sorgiment potències emergents a Àsia i Amèrica i inferir les possibles conseqüències geopolítiques de la nova situació a partir de la comparació de dades socioeconòmiques. Analitza diversos aspectes (polítics, econòmics, culturals) dels canvis produïts després de l'ensorrament de l'URSS.	T. 12	P. 273 A. 07
3. Comp. Digital	. Reconèixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenvolupament cultural. . Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 14	P. 314 A. 01
3. Comp. Digital	Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques. Enumera i descriu algunes dels principals fets que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.	T. 14	P. 317 A. 00 Aprèn a...
3. Comp. Digital	Comprèn els pros i contres de l'estat del benestar.	T. 15	P. 331 A. 01
3. Comp. Digital	Relacionar les manifestacions del canvi climàtic i de la crisi ambiental amb la nostra manera de viure i reconèixer els interessos enfrontats davant de les propostes per a afrontar este problema i les possibles conseqüències en diversos àmbits a través de textos periodístics que informen sobre esta controvèrsia.. Planteja possibles beneficis o desavantatges per a les societats humanes i per al medi natural d'algunes conseqüències de l'escalfament global, com ara el desplaçament del Bàltic.	T. 15D	P. 349 A. 06
4. Apr. a Apr.	. Descriure les característiques de les societats de l'Antic Règim en les seues dimensions econòmica, social, política i cultural i inferir les contradiccions que provoquen la seua crisi i el desenvolupament del parlamentarisme. Distingeix conceptes històrics com <i>Antic Règim</i> i <i>Il·lustració</i> .	T. 01	P. 007 A. 03
4. Apr. a Apr.	. Exposar algunes de les idees de la Il·lustració a partir de textos dels mateixos il·lustrats i interpretar el seu abast com a nou moviment cultural i social a Europa i a Amèrica i les seues propostes de reforma política que qüestionaven l'absolutisme. Estableix, a través de l'anàlisi de diferents textos, la diferència entre l'absolutisme i el parlamentarisme.	T. 01	P. 011 A. 03

Comp. Clau	CRITERIS D'AVALUACIÓ ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TE MES	ACTIVI TATS
4. Apr. a Apr.	Describeu les característiques de la cultura de la Il·lustració i quines implicacions té en algunes monarquies.	T. 01	P. 017 A. 05
4. Apr. a Apr.	. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses del segle XVIII, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 01	P. 026 A. 04
4. Apr. a Apr.	Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenvolupar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Discuteix les implicacions de la violència amb diverses fonts.	T. 02	P. 037 A. 04
4. Apr. a Apr.	. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenvolupar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.	T. 02	P. 039 A. 02
4. Apr. a Apr.	. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 03	P. 061 A. 01
4. Apr. a Apr.	Comparar els resultats positius i negatius a curt i llarg termini de les revolucions industrials i els avanços científics i tecnològics paral·lels quant a les condicions de vida i de treball de les persones i debatre sobre en quin grau estes revolucions van suposar un progrés per a la humanitat aportant evidències a favor i en contra. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 03	P. 070 A. 03
4. Apr. a Apr.	. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 04	P. 075 A. 05
4. Apr. a Apr.	. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenvolupar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. . Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.	T. 04	P. 085 A. 02
4. Apr. a Apr.	. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 04	P. 087 A. 07
4. Apr. a Apr.	Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenvolupar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 04	P. 089 A. 05

Comp. Clau	CRITERIS D'AVALUACIÓ ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TE MES	ACTIVI TATS
4. Apr. a Apr.	. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner. Especifica algunes repercussions polítiques com a conseqüència dels canvis econòmics a Espanya.	T. 05	P. 116 A. 02
4. Apr. a Apr.	Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenrotllament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del te. Elabora discussions sobre eurocentrisme i globalització.	T. 06	P. 123 A. 06
4. Apr. a Apr.	Interpretar les dades, evidències i informació per mitjà de la seua representació en forma de gràfiques, línies de temps, diagrames, taules, informes o síntesi de conclusions i reconèixer la importància de la perspectiva històrica per a donar sentit als fets històrics fonamental. Analitza informacions relacionades amb l'àrea i fa servir imatges, taules, gràfics, esquemes, resums i les tecnologies de la informació i la comunicació.	T. 06	P. 125 A. 05
4. Apr. a Apr.	. Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenrotllament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps. Sap reconèixer cadenes i interconnexions causals entre colonialisme, imperialisme i la Gran Guerra del 1914.	T. 06	P. 129 A. 03
4. Apr. a Apr.	Comparar els resultats positius i negatius a curt i llarg termini de les revolucions industrials i els avanços científics i tecnològics paral·lels quant a les condicions de vida i de treball de les persones i debatre sobre en quin grau estes revolucions van suposar un progrés per a la humanitat aportant evidències a favor i en contra. Elabora un eix cronològic, diacrònic i sincrònic, amb els principals avenços científics i tecnològics que es van produir al segle XIX.	T. 06	P. 137 A. 01
4. Apr. a Apr.	. Realitzar de forma eficaç tasques o projectes, tindre iniciativa per a emprendre i proposar accions sent conscient se les seues fortaleses i debilitats, mostrar curiositat i interès durant el seu desenrotllament i actuar amb flexibilitat en la busca de solucions alternatives. Desenvolupa la percepció de la repercussió dels coneixements adquirits i valora la capacitat emprenedora com a eina de connexió entre els membres d'una societat. Projecta a l'àmbit professional les competències adquirides.	T. 06	P. 137 A. 04
4. Apr. a Apr.	Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenrotllament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps. Explica de manera raonada que el concepte "imperialisme" reflecteix una realitat que influirà en la geopolítica mundial i en les relacions econòmiques transnacionals.	T. 06	P. 141 A. 04
4. Apr. a Apr.	. Sap reconèixer cadenes i interconnexions causals entre colonialisme, imperialisme i la Gran Guerra del 1914.	T. 07	P. 162 A. 03
4. Apr. a Apr.	. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. . Contrasta algunes de interpretacions que s'han fet sobre l'abast de la Revolució Russa, tant a la seva època com a l'actualitat.	T. 07	P. 163 A. 05
4. Apr. a Apr.	. Analitza interpretacions de fonts històriques i historiogràfiques de diferent procedència, sobre la crisi del estat liberal, l'auge dels feixismes a Europa	T. 08	P. 169 A. 01
4. Apr. a Apr.	. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Relaciona algunes qüestions concretes del passat amb el present i les possibilitats del futur, com ara l'abast de les crisis financeres del 1929 i el 2008.	T. 08	P. 171 A. 04
4. Apr. a Apr.	Explica els factors que van fer possible l'auge del feixisme a Europa.	T. 08	P. 183

Comp. Clau	CRITERIS D'AVALUACIÓ ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TE MES	ACTIVITATS
4. Apr. a Apr.	Analitzar l'evolució de la II República, els desafiaments socials, econòmics i polítics que va tractar d'afrontar per mitjà de reformes i relacionar tot això i el context internacional amb la guerra civil. Explica les reformes que es van dur a terme durant la II República Espanyola i quines van ser-ne les principals reaccions.	T. 09	P. 195 A. 01
4. Apr. a Apr.	Explica les causes de la Guerra Civil Espanyola en el context europeu i internacional.	T. 09	P. 199 A. 04
4. Apr. a Apr.	Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunic. Analitza interpretacions de fonts històriques i historiogràfiques de diferent procedència.	T. 09	P. 209 A. 00 Aprèn a...
4. Apr. a Apr.	. Explica les reformes que es van dur a terme durant la II República Espanyola i quines van ser-ne les principals reaccions.	T. 09	P. 210 A. 02
4. Apr. a Apr.	Analitzar algunes de les transformacions polítiques de la guerra i dels tractats de pau com ara la Revolució Russa, els canvis en el mapa polític d'Europa i les relacions de poder a escala mundial i deduir com això va afectar els sentiments i mentalitats de les societats dels països contendents quant als desitjos de revenja, de millorar la situació de les dones o de la participació ciutadana . Analitza el nou mapa polític d'Europa.	T. 10	P. 215 A. 02
4. Apr. a Apr.	Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana.. Situa en un mapa les fases del conflicte.	T. 10	P. 219 A. 01
4. Apr. a Apr.	. Elabora una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, en diferents àmbits temporals i geogràfics.	T. 10	P. 219 A. 03
4. Apr. a Apr.	Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològic i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenvolupament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global .Descriu les conseqüències de la Guerra del Vietnam.	T. 11	P. 239 A. 01
4. Apr. a Apr.	Utilitza fonts històriques i historiogràfiques per explicar alguns dels conflictes emmarcats a l'època de la Guerra Freda.	T. 11	P. 239 A. 02
4. Apr. a Apr.	. Descriure els canvis resultat dels processos de descolonització després de la II Guerra Mundial per mitjà de la comparació de mapes històrics i reconèixer els seus límits tenint en compte la permanència de llaços de dependència entre les antigues metròpolis i els nous estats i la seua contribució a l'existència de desequilibris territorials i desigualtats socials actuals. Descriu els fets rellevants del procés descolonitzador.	T. 11	P. 243 A. 04
4. Apr. a Apr.	. Debate sobre com va ser possible l'Holocaust a partir de les decisions i accions d'individus tenint en compte la seua mentalitat, els seus sentiments i els interessos polítics en el context del règim nazi i la II Guerra Mundial i justificar el seu lloc en la memòria històrica de la humanitat a partir de testimonis i víctimes i d'imatges. Reconeix la significació de l'Holocaust en la història mundial.	T. 11	P. 245 A. 02
4. Apr. a Apr.	. Descriure els canvis resultat dels processos de descolonització després de la II Guerra Mundial per mitjà de la comparació de mapes històrics i reconèixer els seus límits tenint en compte la permanència de llaços de dependència entre les antigues metròpolis i els nous estats i la seua contribució a l'existència de desequilibris territorials i desigualtats socials actuals. Distingeix entre contextos diferents del mateix procés, per exemple l'Àfrica subsahariana (els anys cinquanta i seixanta) i l'Índia (1947).	T. 11	P. 247 A. 05
4. Apr. a Apr.	Distingeix entre contextos diferents del mateix procés, per exemple l'Àfrica subsahariana (els anys cinquanta i seixanta) i l'Índia (1947).	T. 11	P. 251 A. 03
4. Apr. a Apr.	. Utilitza fonts històriques i historiogràfiques per explicar alguns dels conflictes emmarcats a l'època de la Guerra Freda.	T. 11	P. 251 A. 04

Comp. Clau	CRITERIS D'AVALUACIÓ ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TE MES	ACTIVI TATS
4. Apr. a Apr.	. Interpretar la construcció de la Unió Europa com un procés gradual reflectint en una línia de temps les fites que han marcat el ritme del procés i destacar el fet d'haver creat un marc comú de convivència entre països que s'havien enfrontat en guerres .Valora com d'una Europa en guerra durant el segle XX es pot arribar a una unió econòmica i política al segle XXI.	T. 12	P. 257 A. 01
4. Apr. a Apr.	Discuteix sobre la construcció de la Unió Europea i del seu futur.	T. 12	P. 257 A. 04
4. Apr. a Apr.	. Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològics i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenrotllament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global. Explica els avenços del <i>welfare state</i> a Europa.	T. 12	P. 261 A. 05
4. Apr. a Apr.	Reconeix els canvis socials derivats de la incorporació de la dona al treball assalariat.	T. 12	P. 263 A. 04
4. Apr. a Apr.	. Reconèixer el nou orde mundial sorgit després de l'afonament de la URSS i altres països soviètics i destacar el paper dels Estats Units i Europa i el sorgiment potències emergents a Àsia i Amèrica i inferir les possibles conseqüències geopolítiques de la nova situació a partir de la comparació de dades socioeconòmiques. Interpreta el renaixement i el declivi de les nacions en el nou mapa polític europeu d'aquesta època.	T. 12	P. 265 A. 01
4. Apr. a Apr.	. Reconèixer el nou orde mundial sorgit després de l'afonament de la URSS i altres països soviètics i destacar el paper dels Estats Units i Europa i el sorgiment potències emergents a Àsia i Amèrica i inferir les possibles conseqüències geopolítiques de la nova situació a partir de la comparació de dades socioeconòmiques. Analitza diversos aspectes (polítics, econòmics, culturals) dels canvis produïts després de l'ensorrament de l'URSS.	T. 12	P. 267 A. 04
4. Apr. a Apr.	. Seleccionar i organitzar la informació rellevant, d'acord amb uns objectius previs, a partir de la comprensió de textos orals i escrits, continus i discontinus, usats com a fonts, a les quals es pot accedir a través de diversos mitjans (biblioteques, Internet, museus) i aplicar estratègies, d'acord amb el seu nivell, de busca, registre, selecció i organització de la informació .Analitza i comenta diferents textos i fa servir fonts informatives que permeten la màxima comprensió de l'època estudiada.	T. 12	P. 272 A. 03
4. Apr. a Apr.	. Explicar les causes que van conduir a l'establiment d'una dictadura a Espanya, després de la Guerra Civil, i que es mantinguera fins a la mort del dictador i analitzar els factors interns i externs que van marcar la seua evolució assenyalant els canvis i les continuïtats més rellevants. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 277 A. 01
4. Apr. a Apr.	. Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques. Compara diverses interpretacions sobre la Transició espanyola als anys setanta i a l'actualitat.	T. 13	P. 291 A. 00 Aprèn a...
4. Apr. a Apr.	Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 292 A. 02
4. Apr. a Apr.	Reconeix els canvis socials derivats de la incorporació de la dona al treball assalariat.	T. 13	P. 293 A. 06
4. Apr. a Apr.	. Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològics i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenrotllament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global . Comprèn els pros i contres de l'estat del benestar.	T. 14	P. 318 A. 03
4. Apr. a Apr.	. Analitza el problema del terrorisme a Espanya durant aquesta etapa (ETA, GRAPO, Terra Lliure, etc.): gènesi i història de les organitzacions terroristes, aparició dels primers moviments associatius en defensa de les víctimes, etc.	T. 14	P. 319 A. 05
4. Apr. a Apr.	Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques. Compara diverses interpretacions sobre la Transició espanyola als anys setanta i a l'actualitat.	T. 14	P. 319 A. 06

Comp. Clau	CRITERIS D'AVALUACIÓ ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TE MES	ACTIVI TATS
4. Apr. a Apr.	. Reconèixer el nou orde mundial sorgit després de l'afonament de la URSS i altres països soviètics i destacar el paper dels Estats Units i Europa i el sorgiment potències emergents a Àsia i Amèrica i inferir les possibles conseqüències geopolítiques de la nova situació a partir de la comparació de dades socioeconòmiques. Analitza diversos aspectes (polítics, econòmics, culturals) dels canvis produïts després de l'ensorrament de l'URSS.	T. 15	P. 323 A. 03
4. Apr. a Apr.	Interpreta el renaixement i el declivi de les nacions en el nou mapa polític europeu després de la caiguda de l'URSS	T. 15	P. 327 A. 03
4. Apr. a Apr.	Relaciona algunes qüestions concretes del passat amb el present i les possibilitats del futur, com ara l'abast de les crisis financeres del 1929 i el 2008.	T. 15	P. 331 A. 03
4. Apr. a Apr.	. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Compara la crisi energètica del 1973 amb la financera del 2008.	T. 15	P. 331 A. 04
4. Apr. a Apr.	Posar en perspectiva el procés de globalització i destacar els factors relatius a la difusió de les tecnologies de la comunicació, als moviments de mà d'obra, de béns (de consum i culturals) i de capitals i les seues conseqüències a diverses escales (local, regional, nacional i global) i reflexionar sobre la importància de disposar d'una perspectiva històrica per a entendre el present i projectar un futur possible. Crea continguts que inclouen recursos com ara textos, mapes i gràfics per presentar algun aspecte conflictiu de les condicions socials del procés de globalització.	T. 15	P. 334 A. 01
	.		
	.		
4. Apr. a Apr.	. Posar en perspectiva el procés de globalització i destacar els factors relatius a la difusió de les tecnologies de la comunicació, als moviments de mà d'obra, de béns (de consum i culturals) i de capitals i les seues conseqüències a diverses escales (local, regional, nacional i global) i reflexionar sobre la importància de disposar d'una perspectiva històrica per a entendre el present i projectar un futur possible Crea continguts que inclouen recursos com ara textos, mapes i gràfics per presentar algun aspecte conflictiu de les condicions socials del procés de globalització.	T. 15D	P. 345 A. 04
5. Soc. i cíviques	. Descriure les característiques de les societats de l'Antic Règim en les seues dimensions econòmica, social, política i cultural i inferir les contradiccions que provoquen la seua crisi i el desenrotllament del parlamentarisme. . Distingeix conceptes històrics com <i>Antic Règim</i> i <i>Il·lustració</i> .	T. 01	P. 009 A. 04
	.		
5. Soc. i cíviques	. Exposar algunes de les idees de la Il·lustració a partir de textos dels mateixos il·lustrats i interpretar el seu abast com a nou moviment cultural i social a Europa i a Amèrica i les seues propostes de reforma política que qüestionaven l'absolutisme.. Estableix, a través de l'anàlisi de diferents textos, la diferència entre l'absolutisme i el parlamentarisme.	T. 01	P. 011 A. 01
5. Soc. i cíviques	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.3. Exposar algunes de les idees de la Il·lustració a partir de textos dels mateixos il·lustrats i interpretar el seu abast com a nou moviment cultural i social a Europa i a Amèrica i les seues propostes de reforma política que qüestionaven l'absolutisme. Est. Apr. 2.3.2. Estableix, a través de l'anàlisi de diferents textos, la diferència entre l'absolutisme i el parlamentarisme.	T. 01	P. 011 A. 04
5. Soc. i cíviques	Describeix les característiques de la cultura de la Il·lustració i quines implicacions té en algunes monarquies.	T. 01	P. 019 A. 03
5. Soc. i cíviques	. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses del segle XVIII, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 02	P. 031 A. 04
	.		
5. Soc. i cíviques	Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 02	P. 041 A. 04
5. Soc. i cíviques	Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera meitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.	T. 02	P. 041 A. 05
	.		

Comp. Clau	CRITERIS D'AVALUACIÓ ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TE MES	ACTIVITATS
5. Soc. i cíviques	Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives.. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 02	P. 049 A. 06
5. Soc. i cíviques	Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 02	P. 049 A. 08
5. Soc. i cíviques	Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner. Compara el procés d'industrialització d'Anglaterra amb el dels països nòrdics.	T. 03	P. 053 A. 01
5. Soc. i cíviques	Comparar els resultats positius i negatius a curt i llarg termini de les revolucions industrials i els avanços científics i tecnològics paral·lels quant a les condicions de vida i de treball de les persones i debatre sobre en quin grau estes revolucions van suposar un progrés per a la humanitat aportant evidències a favor i en contra. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 03	P. 055 A. 01
5. Soc. i cíviques	Explica la situació laboral de dones i infants a les ciutats industrials.	T. 03	P. 059 A. 08
5. Soc. i cíviques	Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 03	P. 063 A. 03
5. Soc. i cíviques	Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 04	P. 075 A. 01
5. Soc. i cíviques	Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. . Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.	T. 04	P. 075 A. 03
5. Soc. i cíviques	. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 04	P. 083 A. 01
5. Soc. i cíviques	. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen els processos revolucionaris no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 04	P. 087 A. 04
5. Soc. i cíviques	. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Redacta una narrativa sintètica amb els principals fets d'alguna de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, acudint a explicacions causals, sospesant els pros i els contres.	T. 04	P. 091 A. 01
5. Soc. i cíviques	. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 05	P. 099 A. 05
5. Soc. i cíviques	. Especifica algunes repercussions polítiques com a conseqüència dels canvis econòmics a Espanya.	T. 05	P. 101 A. 03

Comp. Clau	CRITERIS D'AVALUACIÓ ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TE MES	ACTIVITATS
5. Soc. i cíviques	Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenvolupar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 05	P. 107 A. 05
5. Soc. i cíviques	Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenvolupament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps. Explica de manera raonada que el concepte "imperialisme" reflecteix una realitat que influirà en la geopolítica mundial i en les relacions econòmiques transnacionals.	T. 06	P. 121 A. 03
5. Soc. i cíviques	. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 06	P. 123 A. 02
	.		
5. Soc. i cíviques	Sap reconèixer cadenes i interconnexions causals entre colonialisme, imperialisme i la Gran Guerra del 1914.	T. 06	P. 127 A. 03
5. Soc. i cíviques	. Sap reconèixer cadenes i interconnexions causals entre colonialisme, imperialisme i la Gran Guerra del 1914.	T. 06	P. 129 A. 01
5. Soc. i cíviques	. Elabora discussions sobre eurocentrisme i globalització.	T. 06	P. 131 A. 01
5. Soc. i cíviques	Diferencia els esdeveniments dels processos en una explicació històrica de la Primera Guerra Mundial.	T. 07	P. 147 A. 01
5. Soc. i cíviques	Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. . Contrasta algunes de interpretacions que s'han fet sobre l'abast de la Revolució Russa, tant a la seva època com a l'actualitat.	T. 07	P. 153 A. 01
5. Soc. i cíviques	. Analitzar algunes de les transformacions polítiques de la guerra i dels tractats de pau com ara la Revolució Russa, els canvis en el mapa polític d'Europa i les relacions de poder a escala mundial i deduir com això va afectar els sentiments i mentalitats de les societats dels països contendents quant als desitjos de revenja, de millorar la situació de les dones o de la participació ciutadana. Describeu la derrota d'Alemanya des de la seva pròpia perspectiva i des de la dels aliats.	T. 07	P. 157 A. 02
5. Soc. i cíviques	. Analitza el nou mapa polític d'Europa.	T. 07	P. 157 A. 03
5. Soc. i cíviques	Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació Relaciona algunes qüestions concretes del passat amb el present i les possibilitats del futur, com ara l'abast de les crisis financeres del 1929 i el 2008.	T. 08	P. 171 A. 03
5. Soc. i cíviques	. Explica els factors que van fer possible l'auge del feixisme a Europa.	T. 08	P. 173 A. 01

Comp. Clau	CRITERIS D'AVALUACIÓ ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TE MES	ACTIVITATS
5. Soc. i cíviques	. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Contrasta algunes de interpretacions que s'han fet sobre l'abast de la Revolució Russa, tant a la seva època com a l'actualitat.	T. 08	P. 179 A. 04
5. Soc. i cíviques	. Analitzar l'evolució de la II República, els desafiaments socials, econòmics i polítics que va tractar d'afrontar per mitjà de reformes i relacionar tot això i el context internacional amb la guerra civil. Explica les causes de la Guerra Civil Espanyola en el context europeu i internacional.	T. 09	P. 189 A. 03
5. Soc. i cíviques	. Explica les reformes que es van dur a terme durant la II República Espanyola i quines van ser-ne les principals reaccions.	T. 09	P. 193 A. 02
5. Soc. i cíviques	Analitzar l'evolució de la II República, els desafiaments socials, econòmics i polítics que va tractar d'afrontar per mitjà de reformes i relacionar tot això i el context internacional amb la guerra civil. . Explica les reformes que es van dur a terme durant la II República Espanyola i quines van ser-ne les principals reaccions.	T. 09	P. 197 A. 01
5. Soc. i cíviques	. Explica les causes de la Guerra Civil Espanyola en el context europeu i internacional.	T. 09	P. 199 A. 01
5. Soc. i cíviques	. Explicar les causes que van conduir a l'establiment d'una dictadura a Espanya, després de la Guerra Civil, i que es mantinguera fins a la mort del dictador i analitzar els factors interns i externs que van marcar la seua evolució assenyalant els canvis i les continuïtats més rellevants. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 09	P. 205 A. 01
5. Soc. i cíviques	. Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana.. Elabora una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, en diferents àmbits temporals i geogràfics.	T. 10	P. 215 A. 04
5. Soc. i cíviques	Situa en un mapa les fases del conflicte.	T. 10	P. 217 A. 02
5. Soc. i cíviques	. Debatre sobre com va ser possible l'Holocaust a partir de les decisions i accions d'individus tenint en compte la seua mentalitat, els seus sentiments i els interessos polítics en el context del règim nazi i la II Guerra Mundial i justificar el seu lloc en la memòria històrica de la humanitat a partir de testimonis i víctimes i d'imatges. Reconeix la significació de l'Holocaust en la història mundial.	T. 10	P. 223 A. 01
5. Soc. i cíviques	Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana.. Dóna una interpretació de per què va acabar abans la guerra "europea" que la "mundial".	T. 10	P. 225 A. 05
5. Soc. i cíviques	. Interpretar la construcció de la Unió Europea com un procés gradual reflectint en una línia de temps les fites que han marcat el ritme del procés i destacar el fet d'haver creat un marc comú de convivència entre països que s'havien enfrontat en guerres. Valora com d'una Europa en guerra durant el segle XX es pot arribar a una unió econòmica i política al segle XXI.	T. 10	P. 227 A. 01

Comp. Clau	CRITERIS D'AVALUACIÓ ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TE MES	ACTIVITATS
5. Soc. i cíviques	. Seleccionar i organitzar la informació rellevant, d'acord amb uns objectius previs, a partir de la comprensió de textos orals i escrits, continus i discontinus, usats com a fonts, a les quals es pot accedir a través de diversos mitjans (biblioteques, Internet, museus) i aplicar estratègies, d'acord amb el seu nivell, de busca, registre, selecció i organització de la informació. Analitza i comenta diferents textos i fa servir fonts informatives que permeten la màxima comprensió de l'època estudiada.	T. 10	P. 227 A. 04
5. Soc. i cíviques	Reconèixer el nou orde mundial sorgit després de l'afonament de la URSS i altres països soviètics i destacar el paper dels Estats Units i Europa i el sorgiment potències emergents a Àsia i Amèrica i inferir les possibles conseqüències geopolítiques de la nova situació a partir de la comparació de dades socioeconòmiques. Interpreta el renaixement i el declivi de les nacions en el nou mapa polític europeu d'aquesta època.	T. 11	P. 241 A. 02
5. Soc. i cíviques	Descriure els canvis resultat dels processos de descolonització després de la II Guerra Mundial per mitjà de la comparació de mapes històrics i reconèixer els seus límits tenint en compte la permanència de llaços de dependència entre les antigues metròpolis i els nous estats i la seua contribució a l'existència de desequilibris territorials i desigualtats socials actual. Descriu els fets rellevants del procés descolonitzador.	T. 11	P. 243 A. 01
5. Soc. i cíviques	. Distingeix entre contextos diferents del mateix procés, per exemple l'Àfrica subsahariana (els anys cinquanta i seixanta) i l'Índia (1947).	T. 11	P. 247 A. 04
5. Soc. i cíviques	Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològics i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenvolupament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global Reconeix els canvis socials derivats de la incorporació de la dona al treball assalariat.	T. 12	P. 263 A. 01
5. Soc. i cíviques	. Explicar les causes que van conduir a l'establiment d'una dictadura a Espanya, després de la Guerra Civil, i que es mantinguera fins a la mort del dictador i analitzar els factors interns i externs que van marcar la seua evolució assenyalant els canvis i les continuïtats més rellevants. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 277 A. 03
5. Soc. i cíviques	. Explicar les causes que van conduir a l'establiment d'una dictadura a Espanya, després de la Guerra Civil, i que es mantinguera fins a la mort del dictador i analitzar els factors interns i externs que van marcar la seua evolució assenyalant els canvis i les continuïtats més rellevants. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 279 A. 01
5. Soc. i cíviques	. Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològics i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenvolupament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global. . Comprèn els pros i contres de l'estat del benestar.	T. 13	P. 285 A. 03
5. Soc. i cíviques	Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques.. Compara diverses interpretacions sobre la Transició espanyola als anys setanta i a l'actualitat.	T. 13	P. 287 A. 04

Comp. Clau	CRITERIS D'AVALUACIÓ ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TE MES	ACTIVI TATS
5. Soc. i cíviques	. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació.. Compara la crisi energètica del 1973 amb la financera del 2008.	T. 14	P. 297 A. 02
5. Soc. i cíviques	Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques. . Enumera i descriu algunes dels principals fites que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.	T. 14	P. 297 A. 05
5. Soc. i cíviques	. Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques. . Compara diverses interpretacions sobre la Transició espanyola als anys setanta i a l'actualitat.	T. 14	P. 303 A. 03
5. Soc. i cíviques	. Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques. . Enumera i descriu algunes dels principals fites que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.	T. 14	P. 305 A. 01
5. Soc. i cíviques	. Reconèixer el nou orde mundial sorgit després de l'afonament de la URSS i altres països soviètics i destacar el paper dels Estats Units i Europa i el sorgiment potències emergents a Àsia i Amèrica i inferir les possibles conseqüències geopolítiques de la nova situació a partir de la comparació de dades socioeconòmiques. Analitza diversos aspectes (polítics, econòmics, culturals) dels canvis produïts després de l'ensorrament de l'URSS.	T. 15	P. 325 A. 01
5. Soc. i cíviques	Interpretar la construcció de la Unió Europa com un procés gradual reflectint en una línia de temps les fites que han marcat el ritme del procés i destacar el fet d'haver creat un marc comú de convivència entre països que s'havien enfrontat en guerres. Valora com d'una Europa en guerra durant el segle XX es pot arribar a una unió econòmica i política al segle XXI.	T. 15	P. 325 A. 03
5. Soc. i cíviques	Discuteix sobre la construcció de la Unió Europea i del seu futur.	T. 15	P. 327 A. 04
5. Soc. i cíviques	. Posar en perspectiva el procés de globalització i destacar els factors relatius a la difusió de les tecnologies de la comunicació, als moviments de mà d'obra, de béns (de consum i culturals) i de capitals i les seues conseqüències a diverses escales (local, regional, nacional i global) i reflexionar sobre la importància de disposar d'una perspectiva històrica per a entendre el present i projectar un futur possible. . Busca a la premsa notícies d'algun sector amb relacions globalitzades i elabora arguments a favor i en contra.	T. 15	P. 333 A. 01
5. Soc. i cíviques	Analitza diversos aspectes (polítics, econòmics, culturals) dels canvis produïts després de l'ensorri de l'URSS.	T. 15	P. 334 A. 06
5. Soc. i cíviques	. Busca a la premsa notícies d'algun sector amb relacions globalitzades i elabora arguments a favor i en contra.	T. 15	P. 337 A. 01
5. Soc. i cíviques	Interpretar la construcció de la Unió Europa com un procés gradual reflectint en una línia de temps les fites que han marcat el ritme del procés i destacar el fet d'haver creat un marc comú de convivència entre països que s'havien enfrontat en guerres. . Discuteix sobre la construcció de la Unió Europea i del seu futur.	T. 15	P. 341 A. 00 Aprèn a...

Comp. Clau	CRITERIS D'AVALUACIÓ ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TE MES	ACTIVI TATS
6. Sent. d'Iniciat. i Esp. empr.	. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner. Especifica algunes repercussions polítiques com a conseqüència dels canvis econòmics a Espanya.	T. 05	P. 099 A. 06
6. Sent. d'Iniciat. i Esp. empr.	. Realitzar de forma eficaç tasques o projectes, tindre iniciativa per a emprendre i proposar accions sent conscient se les seues fortaleses i debilitats, mostrar curiositat i interès durant el seu desenvolupament i actuar amb flexibilitat en la busca de solucions alternatives. Desenvolupa la percepció de la repercussió dels coneixements adquirits i valora la capacitat emprenedora com a eina de connexió entre els membres d'una societat. Projecta a l'àmbit professional les competències adquirides.	T. 05	P. 107 A. 06
6. Sent. d'Iniciat. i Esp. empr.	Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològic i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenvolupament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global. Reconeix els canvis socials derivats de la incorporació de la dona al treball assalariat.	T. 12	P. 263 A. 06
6. Sent. d'Iniciat. i Esp. empr.	Reconèixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenvolupament cultural. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 12	P. 269 A. 04
6. Sent. d'Iniciat. i Esp. empr.	. Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques. . Compara diverses interpretacions sobre la Transició espanyola als anys setanta i a l'actualitat.	T. 14	P. 303 A. 06
6. Sent. d'Iniciat. i Esp. empr.	. Buscar i seleccionar informació sobre entorns acadèmics i professionals vinculats amb els coneixements corresponents al Batxillerat i analitzar els coneixements, habilitats i competències necessàries per al seu desenvolupament i comparar-les amb les pròpies aptituds i interessos per a generar alternatives davant de la presa de decisions vocacional. Investiga estratègies de recerca, comparant diferents tipus de mitjans i recopilant informació de manera fiable.	T. 15D	P. 347 A. 03
7. Consc. y expr. cult.	. Exposar algunes de les idees de la Il·lustració a partir de textos dels mateixos il·lustrats i interpretar el seu abast com a nou moviment cultural i social a Europa i a Amèrica i les seues propostes de reforma política que qüestionaven l'absolutisme. Descriu les característiques de la cultura de la Il·lustració i quines implicacions té en algunes monarquies.	T. 01	P. 008 A. 02
7. Consc. y expr. cult.	. Descriure les característiques de les societats de l'Antic Règim en les seues dimensions econòmica, social, política i cultural i inferir les contradiccions que provoquen la seua crisi i el desenvolupament del parlamentarisme. Distingeix conceptes històrics com <i>Antic Règim</i> i <i>Il·lustració</i> .	T. 01	P. 013 A. 02
7. Consc. y expr. cult.	Reconèixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenvolupament cultural. . Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 01	P. 023 A. 01
7. Consc. y expr. cult.	. Descriure les característiques de les societats de l'Antic Règim en les seues dimensions econòmica, social, política i cultural i inferir les contradiccions que provoquen la seua crisi i el desenvolupament del parlamentarisme. Distingeix conceptes històrics com <i>Antic Règim</i> i <i>Il·lustració</i> .	T. 01	P. 026 A. 01
7. Consc. y expr. cult.	. Exposar algunes de les idees de la Il·lustració a partir de textos dels mateixos il·lustrats i interpretar el seu abast com a nou moviment cultural i social a Europa i a Amèrica i les seues propostes de reforma política que qüestionaven l'absolutisme. Descriu les característiques de la cultura de la Il·lustració i quines implicacions té en algunes monarquies.	T. 02	P. 031 A. 01
7. Consc. y expr. cult.	. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses del segle XVIII, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 02	P. 032 A. 01

Comp. Clau	CRITERIS D'AVALUACIÓ ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TE MES	ACTIVITATS
7. Consc. y expr. cult.	. Reconèixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 02	P. 045 A. 02
7. Consc. y expr. cult.	. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 02	P. 049 A. 05
7. Consc. y expr. cult.	. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives.. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses del segle XVIII, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 02	P. 049 A. 07
7. Consc. y expr. cult.	Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner. . Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 03	P. 067 A. 05
7. Consc. y expr. cult.	. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 04	P. 095 A. 04
7. Consc. y expr. cult.	. Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.	T. 05	P. 109 A. 02
7. Consc. y expr. cult.	Especifica algunes repercussions polítiques com a conseqüència dels canvis econòmics a Espanya.	T. 05	P. 109 A. 03
7. Consc. y expr. cult.	Reconèixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural.. Compara moviments artístics europeus i asiàtics.	T. 06	P. 135 A. 01
7. Consc. y expr. cult.	Reconèixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural. . Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 07	P. 159 A. 01
7. Consc. y expr. cult.	. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Contrasta algunes de interpretacions que s'han fet sobre l'abast de la Revolució Russa, tant a la seva època com a l'actualitat	T. 07	P. 161 A. 00 Aprèn a...

Comp. Clau	CRITERIS D'AVALUACIÓ ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TE MES	ACTIVITATS
7. Consc. y expr. cult.	Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. . Explica els factors que van fer possible l'auge del feixisme a Europa.	T. 08	P. 185 A. 05
7. Consc. y expr. cult.	Reconèixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 09	P. 211 A. 05
7. Consc. y expr. cult.	Comparar els resultats positius i negatius a curt i llarg termini de les revolucions industrials i els avanços científics i tecnològics paral·lels quant a les condicions de vida i de treball de les persones i debatre sobre en quin grau estes revolucions van suposar un progrés per a la humanitat aportant evidències a favor i en contra. Explica la situació laboral de dones i infants a les ciutats industrials.	T. 10	P. 230 A. 03
7. Consc. y expr. cult.	Reconèixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 12	P. 273 A. 05
7. Consc. y expr. cult.	Comparar els processos de democratització que va representar la II República i el recent procés de transició tenint en compte els seus diferents contextos i debatre el paper exercit per la memòria històrica com referent de les decisions dels agents socials que van impulsar este proces.. Discuteix com s'entén a Espanya i a Europa el concepte de memòria històrica.	T. 13	P. 287 A. 05
7. Consc. y expr. cult.	. Reconèixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural.. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 14	P. 318 A. 01
7. Consc. y expr. cult.	. Posar en perspectiva el procés de globalització i destacar els factors relatius a la difusió de les tecnologies de la comunicació, als moviments de mà d'obra, de béns (de consum i culturals) i de capitals i les seues conseqüències a diverses escales (local, regional, nacional i global) i reflexionar sobre la importància de disposar d'una perspectiva històrica per a entendre el present i projectar un futur possible. . Analitza algunes idees de progrés i retrocés en la implantació de les recents tecnologies de la informació i la comunicació, a diferents àmbits geogràfics.	T. 15	P. 339 A. 01

u

5. RECURSOS DIDÀCTICS I ORGANITZATIUS

Recursos Didàctics

Per a cada tema, els Recursos Didàctics disponibles són els següents:

1. *Llibre de l'Alumne i de l'Alumna*

El llibre de l'alumnat consta de 15 temes per al quart curs de l'Educació Secundària Obligatòria en la matèria de Geografia i Història.

2. *Quaderns d'Activitats*

Els Quaderns d'Activitats serveixen per a reforçar continguts bàsics del Llibre de l'Alumne i de l'Alumna. D'altra banda, en combinació amb la resta de materials, són un instrument per atendre les necessitats individuals de l'alumnat, ja que permeten practicar els coneixements que seqüencien els diferents temes.

3. *Recursos Didàctics*

Adreces d'internet. Cada tema disposa d'adreces d'internet que serveixen per a reforçar i complementar els continguts, les habilitats i les competències treballades a cada tema.

Activitats de Reforç i d'Ampliació. Una pàgina d'activitats de reforç i una altra d'ampliació permeten consolidar els coneixements dels continguts del tema i ampliar-ne alguns aspectes importants.

Activitats d'Avaluació Final. Deu preguntes seguint el model de les avaluacions de diagnòstic per a l'Educació Secundària Obligatòria permeten avaluar el nivell d'assoliment dels alumnes per a cadascun dels Estàndards d'Aprenentatge assolit pels alumnes.

Activitats en cada avaluació Aquestes activitats permetran tant realitzar avaluacions de conjunt quan el docent ho consideri convenient com disposar de proves de recuperació per a l'alumnat que no hagi superat l'avaluació continuada.

El sistema utilitzat serà fer esquemes a la pissarra per a que els alumnes entenguin millor els conceptes i aplicar les diferents activitats per a poder avaluar els conceptes claus i les diferents competències segon es referisca cada activitats. A més construiran mapes que puguen explicar alguns conceptes i aplicar algunes competències com la digital.

Recursos Organitzatius

L'organització dels recursos materials i personals és un element bàsic per fer possible el desenvolupament del procés d'aprenentatge-ensenyament. Algunes de les decisions més rellevants en l'ús dels recursos didàctics i organitzatius seran:

Establir els mecanismes de coordinació de responsabilitats educatives (els instruments, els espais i els temps d'aquesta coordinació). S'establiran les responsabilitats de la comissió de coordinació pedagògica, dels departaments didàctics i dels equips docents en totes les mesures d'atenció a la diversitat.

Definició dels principis generals sobre metodologia i didàctica per a l'atenció a la diversitat (tal com hem vist a la secció anterior).

Definició dels criteris per assignar els espais i per distribuir els temps en l'organització de les mesures d'atenció a la diversitat.

En relació amb l'organització dels espais: s'atendran tant els processos educatius que afavoreixen la individualització de l'aprenentatge com altres més socialitzadors. En primer lloc, en relació amb els espais comuns (passadissos, patis, lavabos, biblioteca, aules d'usos múltiples, laboratoris...), es procurarà que siguin accessibles per a tots els alumnes que presenten deficiències de qualsevol mena. En segon lloc, l'interior de l'aula habitual haurà de facilitar la realització d'una diversitat d'activitats. El mobiliari serà adaptat, lleuger i funcional..

En relació als grups en aquest institut no es permet l'agrupació en grups flexibles. Hem de treballar sempre dins la mateixa classe i amb un nombre elevat d'alumnes. Per tant les activitats s'han d'adaptar a eixa situació

Els materials curriculars que utilitzarem seran mapes, paper vegetal per a traslladar els mapes, construcció de gràfics de tot tipus (lineals, diagrames de barres, diagrames sectorials)..

5.3 ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES I EXTRAESCOLARS

Podem definir les activitats complementàries i extraescolars com aquelles que contribueixen de manera important al desenvolupament integral de la personalitat de l'alumne i constitueixen un camp específic per a la iniciativa i la capacitat d'organització del Centre.

Les activitats complementàries i extraescolars han de considerar-se com accions complementàries que tenen com a finalitat primordial, propiciar el ple desenvolupament de la personalitat de l'alumne, en la finalitat del qual és imprescindible que transcendeixen l'àmbit purament acadèmic estenent l'acció formativa dels alumnes fins al mitjà en què el Centre Educatiu es trobe inserit i incidint en els seus aspectes econòmics, culturals, sociolaborals, etcètera, pel que no han d'enfocar-se com activitats imprescindibles per a la consecució dels objectius específics assignats a les determinades matèries, sinó com un complement de l'acció instructiva i formativa d'aquestes.

Els objectius a aconseguir amb la realització d'activitats complementàries i extraescolars són:

Afavorir el desenvolupament personal dels alumnes i el seu accés al patrimoni cultural, sense discriminació alguna per raons de sexe, raça, capacitat o origen social.

Adaptar-se a les peculiaritats i interessos individuals dels alumnes.

Respondre a les exigències d'una societat democràtica, complexa i tecnificada.

Compensar les desigualtats socials, culturals o per raó de sexe, sense incórrer en el favoritisme, però tenint en compte les diverses capacitats dels alumnes.

Preparar la inserció a la vida activa, per al desenvolupament de les responsabilitats socials i professionals pròpies de l'existència adulta.

Es consideren activitats extraescolars en els centres públics d'ensenyament, senyalant alguns aspectes que les caracteritzen:

Completen la formació mínima que han de rebre tots els ciutadans i ciutadanes.

Són activitats que no poden formar part de l'horari lectiu, és a dir, de l'horari que comprén la jornada escolar, inclosos els períodes de descans que s'estableixen entre dos classes consecutives.

Tenen caràcter voluntari, per tant cap alumne pot ser obligat a assistir a aquestes activitats.

No formen part del procés d'avaluació individual per on passa l'alumnat per a la superació dels diferents ensenyaments que integren els plans d'estudis, encara que el projecte ha de ser avaluat com a part del pla anual d'actuació del centre educatiu.

No poden constituir motiu ni mitjà de discriminació alguna per cap membre de la comunitat educativa.

No poden tindre caràcter lucratiu.

Han d'incloure's a la programació general anual, una vegada aprovades pel Consell Escolar de centre

5.4 SISTEMES D'AVUACIÓ

El sistema d'avaluació utilitzat pel nostre seminari per als grups d'ESO consisteix en:

El 70% de la nota es el que pertany a la nostra assignatura: el 50% es refereix als continguts mínims de l'assignatura, i el 20% correspon als procediments, on s'inclouen les activitats, l'organització de la llibreta, els treballs que es demanaran per a avaluar algunes

competències i finalment el 30% que resta avaluarà l'actitud, el respecte, el comportament i les competències referides a l'actitud cívica dels alumnes. L'avaluació consistirà en proves escrites, una prova per cada tema; Es necessari organitzar aquestes proves en quatre estants:

-----Assoliment no aconseguit

-----Assoliment bàsic

-----Assoliment mitjà

-----Assoliment avançat

Cada avaluació constarà de tantes proves escrites com temes han estudiat, generalment sera una prova per cada tema sumant-li els treballs, mapes, activitats que hagen fet.

5.5) ACTIVITATS DE REFORÇ I D'AMPLIACIÓ

Per a fer estes activitats es recorrerà als llibrets proporcionats per l'editorial, a més , depenent del nivell de l'alumne , es prepararan activitats que reforcen les competències, i per altra banda, aquells que estiguen per damunt dels demés , es buscaran activitats que puguen adaptar-se al seu nivell

Per als primer es buscaran llibres d'anys anterior per a reforçar els coneixement que no han obtingut en anys abans i s'adaptaran les competències demanant un poc menys.

5.6) RECUPERACIÓ DE L'ALUMNAT AMB ASSIGNATURES PENDENTS DE CURSOS ANTERIORS

El alumnes amb assignatures pendents d'anys anteriors hauran de realitzar un treball basat en el llibre de l'editorial Vicens Vives del curs anterior, aquest treball estarà basat en una sèrie d'activitats agrupades per competències i d'altres per a reflectir els continguts mínims.

Aquest treball serà imprescindible per a poder-se presentar a la prova que tindrà lloc en el mes de març o abril, prova que es basarà en les activitats que han realitzat en el treball.

Respecte a l'alumnat del curs actual, la prova extraordinària es realitzarà a finals de juny, i com element imprescindible hauran de presentar les activitats que han fet al llarg del curs, i també s'organitzara una prova escrita on es puguen avaluar les competències que han assolit al llarg del curs.

8. MESURES D'ATENCIÓ A L'ALUMNAT AMB NECESSITAT ESPECÍFICA DE SUPORT EDUCATIU O AMB NECESSITAT DE COMPENSACIÓ EDUCATIVA

Hauran de diferenciar-se els alumnes que requereixen necessitats específiques de suport educatiu en funció de les seues particularitats, que poden agrupar-se en aquests quatre àmbits:

- En primer lloc, hauran de cobrir-se les necessitats educatives especials.
- En segon lloc, es tindran en compte aquells casos que representen una incorporació tardana al Sistema Educatiu.
- En tercer lloc, haurà de posar-se un atenció especial a aquells alumnes que disposen d'unes altes capacitats intel·lectuals.
- Per últim, es dedicarà igualment una atenció especial a aquells alumnes amb Trastorn per Dèficit d'Atenció i Hiperactivitat (TDAH).

Convé assenyalar que l'atenció a aquests quatre grups d'alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu no ha de desvirtuar el que ha de ser la intenció fonamental del centre educatiu en general i de cada curs en particular, que persegueix l'educació integral de tots els alumnes i que es materialitza en la necessària integració de tot l'alumnat.

L'orientació és una activitat educativa amb diferents àmbits o dimensions. Per un costat, es dirigeix a la millora dels processos d'ensenyament i, en particular a l'adaptació de la resposta escolar a la diversitat de necessitats de l'alumnat; per un altre, es dirigeix a garantir el desenvolupament de les capacitats que faciliten la maduresa dels xiquets i les xiquetes, i que els permeten adquirir una progressiva autonomia cognitiva, personal i social al llarg de l'Educació Secundària Obligatòria .

En els instruments de planificació institucional hauran d'establir-se els mecanismes necessaris per facilitar una resposta adequada a les necessitats educatives de l'alumnat. Aquestes respostes poden ser de dos tipus:

- Les respostes de tipus curricular, que es concreten en l'elaboració, desenvolupament i avaluació de les adaptacions curriculars amb diferents graus de significació.
- Les respostes organitzatives, que tenen a veure amb l'organització dels recursos humans i materials del centre per atendre a aquest alumnat i amb la planificació de les mesures educatives més adequades.

L'Orientació Educativa s'organitza en tres nivells que van des de l'acció tutorial, desenvolupada a l'aula, i les tasques orientadores que realitzen els Departaments d'Orientació, fins a les actuacions complementàries dels equips de suport extern. Encara que cada un d'aquests nivells té funcions específiques, es complementen entre si, donat que comparteixen la mateixa finalitat i objectius generals comuns: la personalització de l'educació i la contribució al desenvolupament dels objectius establerts en aquesta etapa educativa.

La intervenció educativa ha de contemplar com a principi la diversitat de l'alumnat, entenent que d'aquesta manera es garanteix el desenvolupament de tots ells a la vegada que una atenció personalitzada en funció de les necessitats de cada un.

Perquè l'alumnat amb necessitat específica de suport educatiu a què es refereix l'article 71 de la Llei Orgànica d'Educació 2/2006, de 3 de maig, i les modificacions que incorpora la LOMCE (Llei Orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa) sobre els apartats 1 i 2 de l'article esmentat, pugui assolir el desenvolupament màxim de les seues capacitats personals i els objectius de l'etapa, s'establiran les mesures curriculars i organitzatives escaients que li asseguren un progrés adequat.

Es podran prendre mesures de reforç com el suport en el grup ordinari, els agrupaments flexibles o les adaptacions del currículum. Aquestes adaptacions es realitzaran buscant el màxim desenvolupament possible de les competències bàsiques.

L'escolarització de l'alumnat que s'incorpora tard al sistema educatiu es realitzarà tenint en compte les seues circumstàncies, coneixements, edat i historial acadèmic.

Quan els alumnes presenten greus carències en la llengua d'escolarització del centre, rebran una atenció específica que serà, en t Els principis que regeixen l'orientació i l'acció tutorial es concreten en els següents objectius:

- a) Facilitar la integració dels alumnes en el seu grup i en el conjunt de la dinàmica del col·legi.
- b) Potenciar l'esforç individual i la faena en equip.
- c) Afavorir els processos de maduresa personal, de desenvolupament de la pròpia identitat i sistema de valors; i la progressiva presa de decisions.
- d) Proporcionar als alumnes una orientació educativa adequada, conforme a les aptituds, necessitats i interessos dels mateixos, a través d'una actuació tutorial individualitzada i planificada.
- i) Efectuar un seguiment global de l'aprenentatge dels alumnes per detectar dificultats i necessitats especials i recórrer als suports o activitats adequades.
- f) Promoure el desenvolupament d'habilitats socials bàsiques, fomentant activitats de cooperació i solidaritat amb els altres i aprenent a resoldre pacíficament els conflictes entre iguals.
- g) Afavorir processos de millora educativa a través de la programació d'activitats formatives per part dels equips docents, i la coordinació amb l'equip de suport, realitzant les adaptacions curriculars necessàries amb les famílies per a l'assoliment d'un desenvolupament integral dels seus fills i filles.
- h) Contribuir a l'adequada interacció entre els integrants de la comunitat educativa i establir els mitjans de col·laboració, suport i assessorament amb les famílies per a l'assoliment d'un desenvolupament integral dels seus fills i filles.

9. ELEMENTS TRANSVERSALS

FOMENT DE LA LECTURA. COMPRENSIÓ LECTORA. EXPRESSIÓ ORAL I ESCRITA

- Estimular l'elaboració pròpia de textos mitjançant la lectura comprensiva de models, i l'interès per compartir i comentar les creacions individuals.
- Promoure la sensibilitat, la imaginació, la creativitat i les habilitats crítiques i interpretatives des d'enfocaments individuals, que partisen d'un diàleg obert amb les obres i amb els al
- Fomentar l'ús de la biblioteca i de l'aula d'informàtica com a espais privilegiats d'aprenentatge i gaudi.
- Activar biblioteques d'aula gestionades pels alumnes, amb la intenció d'enfortir vincles de complicitat i diàleg a partir de les seues experiències de lectura.
- Impulsar l'ús productiu de les TIC, que permeta localitzar i seleccionar dades i informacions de manera àgil i eficient, emprant les noves tecnologies com a instruments de motivació, de comunicació i d'accés a la lectura.

Metodologia per a l'ensenyament i l'aprenentatge de la lectura

1. El desenvolupament i la consolidació d'hàbits de lectura

1.1. El foment de la lectura a l'ESO

Partim de la base que al llarg de l'Educació Primària s'ha anat transmetent el gust per llegir, i que els alumnes comencen la nova etapa dominant les competències funcionals associades a operacions cognitives i els automatismes elementals o ineludibles a l'hora de descodificar textos que responguen al seu nivell formatiu, sense grans dificultats. Naturalment, és una presumpció que engloba la generalitat dels alumnes i que no implica desatendre aquells que tinguen habilitats de lectura per davall de la mitjana, sinó millorar-les mitjançant accions específiques encaminades a superar carències. Com és lògic, un gran esforç contraria la curiositat per obrir qualsevol llibre, per fascinant que sembla. En aquest sentit, podem servir-nos de lectures tutelades que permeten comentar i afrontar les dificultats més urgents.

A grans trets, ens mou el propòsit d'estimular i consolidar la motivació per llegir en els estudiants de l'ESO, mitjançant procediments creatius i lúdics que els conviden a participar-hi activament, perquè entenguin la lectura com una vivència, com un esperó per a compartir els seus gustos i inclinacions, les seues experiències amb els llibres, i perquè s'acosten a altres realitats diferents a la seua mentre reflexionen sobre els interrogants i les inquietuds que els susciten. L'objectiu final és col·laborar en la formació de lectors autònoms i prevenir que aquesta tasca s'aculla com una obligació escolar, com un capritx de professors ben intencionats que a la vegada neguen i reconeixen els punts de vista i les preferències dels seus alumnes. Per això, ens decantem per estratègies obertes i variades, que s'adaptin a diferents aptituds de lectura i que tinguen en compte la diversitat dels grups.

Així mateix, el fet de treballar amb xics que ja dominen la mecànica lectora ens obliga a incidir en la disposició comprensiva, en la capacitat d'analitzar i extraure informacions, de jerarquitzar-les i relacionar-les segons l'aspecte que es vulga ressaltar, d'argumentar opinions, de saber matisar-les considerant les visions alienes i mantenint una actitud dialogant amb els escrits, que no en contradiga la base textual, etc. D'ací el valor que atorguem a parlar de les lectures en debats o fòrums de discussió i, fins i tot, a repassar-les creativament, perquè la comprensió es derive i es reforce amb el joc interactiu. D'aquesta manera esperem fusionar la lectura comprensiva i la lectura agradable en una dinàmica, en què totes dues es retroalimenten. Tampoc no oblidem la importància que té, en tot aquest procés, impulsar i guiar recerques complementàries, és a dir, la pràctica orientada a localitzar i seleccionar informacions en biblioteques (del centre o de la localitat) i a Internet, que servisquen per aprofundir i amenitzar les lectures. L'atracció per les TIC i la predisposició al joc són els nostres aliats en el moment de presentar aquestes activitats com una aventura o una exploració detectivesca.

Per conèixer si l'alumne s'ha interessat en la història que conté el llibre, es necessari demanar-li un resum del llibre, així es coneixerà la seua expressió escrita i si ha entes el contingut del llibre. Però no es pot obligar a llegir molts llibres, Tenen molta feia en les diferents assignatures, per tant sols en un llibre que trien al principi de curs, podem analitzar les seues competències d'aprenentatge i de comprensió. Ha de ser un llibre divertit, no molt llarg, que els puga enganxar. També poden utilitzar una tablet on puguen abaixar-se el llibre. D'aquesta manera uneixen la lectura amb l'us de les noves tecnologies

1.2. La figura del mediador a l'ESO

Un desenvolupament òptim del projecte de lectura exigeix que els docents de l'ESO actuen de mediadors. Hi ha nombroses característiques individuals que poden facilitar aquesta labor. Per exemple:

- Conèixer la psicologia i la conducta dels escolars.
- Ser un lector entusiasta, a més a més d'un bon coneixedor de la literatura juvenil, per poder orientar en l'elecció de lectures.
- Compartir el plaer de la lectura i aplegar el màxim de recursos didàctics, tant individuals
- Saber adaptar les propostes perquè la majoria del grup no es desanime.

- Mostrar-se receptiu als valors que es desprenen dels textos, per promoure la reflexió conjunta i l'esperit crític.
- Fomentar la participació per mitjà d'estratègies lúdiques, que activen la imaginació dels xics, i intentar que superen la timidesa i la por al rebuig
- Disposar de coneixements per utilitzar les TIC amb intencionalitat educativa.

Si respon a aquest perfil, el mediador pot emprendre accions que redunden en la concepció de la lectura com a vivència. Al·ludim a accions senzilles com les següents:

- Llegir en veu alta fragments unitaris que combinen l'aventura, el misteri i el suspens, perquè la història atrape els alumnes; no ser reticents quan es tracte d'admetre llurs "formes de llegir", i obrir un col·loqui sobre l'argument.
- Participar en l'evocació de lectures infantils i juvenils segons l'esquema clàssic de plantejament, nus i desenllaç, que es tanque amb comentaris que donen un sentit especial a la història explicada.
- Relacionar les lectures citades amb espais i moments vitals. Per exemple: "Vaig llegir tal o tal llibre un estiu al costat del mar; quan començava a eixir amb la meua colla; escoltant música a la meua habitació, etc."
- Comentar que, per a molts lectors, revisar la seua biblioteca és emprendre una mena de viatge pel seu passat, perquè cada llibre els porta records diferent

Altres aspectes de rellevància

2.1. Els ambients de lectura

La configuració d'ambients que afavorisquen la lectura és essencial perquè el pla de lectura es desenvolupe convenientment. En aquest sentit, l'atenció se centra en els espais, el temps, les accions i les vivències dels qui intervenen en les pràctiques, i en les iniciatives que s'organitzen. Tot i que és una qüestió complexa, destaquem uns quants aspectes que cal tindre especialment en compte:

S'ha de reconèixer que, sovint, la distribució de les aules de secundària no facilita les tasques en grup ni la comunicació entre els estudiants, ni tampoc la formació de grups cohesionats els membres dels quals puguen treballar freqüentment i col·laborar en la consecució d'il·lusions i metes, i alhora desenvolupar la seua autonomia personal mitjançant la interacció cooperativa. Els pupitres alineats de dos en dos afavoreixen, com a màxim, el treball per parelles. Per això, i sempre que siga possible, mirarem de modificar la disposició espacial, ideada per a classes magistrals, en què el mestre o docent actua d'emissor i els xics de receptors més o menys passius. En les activitats que fem a l'aula és fàcil trencar aquesta dinàmica tradicional per mitjà de menuts canvis com els que destaquem a continuació:

- Ajuntarem les taules perquè els alumnes puguen treballar còmodament en grups de quatre persones.
- Planificarem debats o llibrefòrums, en què els alumnes segueixen en rotllana a l'aula per tal que l'intercanvi d'opinions guanye vivacitat i siga més àgil i participatiu, i perquè s'evite que les intervencions sempre pivoten sobre la figura del moderador o docent. D'aquesta manera, els alumnes es comunicaran i sospesaran les seues impressions o punts de vista amb més confiança i, fins i tot, amb força més complicitat. Aquesta estratègia obeeix a una certesa: en l'intercanvi d'experiències de lectura "el gaudi personal sobrepasa la subjectivitat, i el comentari es converteix en canal d'expressió per compartir (...) l'experiència de lectura amb altres receptors" (Antonio Mendoza Fillola).

3. Objectius generals del Pla de Lectura

A continuació, ens disposem a enumerar els objectius generals, a definir les condicions marcades de les quals impulsarem el nostre pla de lectura, i que més endavant es matisaran amb d'altres centrats en la progressiva estimulació de pràctiques i competències de lectura durant l'ESO. Abans que res, però, volem recordar que l'adquisició d'hàbits de lectura és un procés que es remunta al mateix instant en què s'aprèn a llegir, que es consolida durant l'Educació Primària i que experimenta una inflexió significativa en el transcurs de l'Ensenyament Secundari. Com ja hem advertit anteriorment, en aquesta nova etapa, el desenvolupament de l'autonomia individual i de les aptituds cognitives dels alumnes adquireixen tal protagonisme, que fins i tot poden determinar el seu futur com a lectors estables i el seu rendiment escolar o acadèmic. Conscients d'això, partim d'un escenari, on la motivació és un element clau, tal com es posa de manifest en la següent síntesi global d'intencions:

a) **VOLER LLEGIR** → Incentivar la motivació per afavorir hàbits de lectura constants i autònoms.

b) **SABER LLEGIR** → Desenvolupar aptituds de lectura, especialment en el vessant crític i interpretatiu.

c) **PODER LLEGIR** → Generar ambients propicis a la lectura, que permeten interioritzar els dos punts anteriors.

Si comparem aquest esquema amb el previst per a l'Educació Primària, a l'inici de l'aventura de llegir, veiem que l'ordre dels blocs s'ha modificat a favor del que du per títol "voler llegir". La causa d'aquest canvi és òbvia: la majoria dels alumnes comencen l'ESO amb unes competències de lectoescriptura que els permeten gaudir de textos apropiats al seu nivell, però en una edat problemàtica, en què l'atracció per la lectura disminueix si no troba al·licients que competeixen amb els suggeridors productes audiovisuals i altres inquietuds de caràcter afectiu i social, com eixir amb el grup d'amigues i amics o els primers flirtejos amorosos.

Una vegada exposades algunes premisses rellevants, adjuntem una llista amb els principals objectius que vertebraran el nostre projecte de lectura per a l'Educació Secundària Obligatoria:

- Potenciar el gust per la lectura i les habilitats de lectoescriptura des de la certesa que són el pilar de qualsevol aprenentatge significatiu.
- Sumar i coordinar els esforços de les diferents àrees curriculars i de les famílies, per fer possible el propòsit esmentat.
- Dissenyar estratègies d'intervenció, que es traduïsquen en propostes lúdiques i participatives la posada en marxa de les quals comprometa tota la comunitat escolar (professors, alumnat i pares).
- Harmonitzar el pla de lectura amb el nivell de cada curs o grup i integrar-lo en la dinàmica quotidiana del centre.

10. ELEMENTS TRANSVERSALS

EMPREDORA

L'emprenedoria, la competència per emprendre, es pot definir com un conjunt de subcompetències, categories o dimensions bàsiques, les especificitats de les quals serien determinades pels valors i les actituds que impregnen el projecte educatiu de Vicens Vives. Seguint els autors citats abans, el desenvolupament de l'Emprenedoria se centra en el treball de cinc dimensions o capacitats de l'alumnat:

1. Dimensió de la interacció social. Som éssers en relació, en comunicació amb els altres. Cap projecte d'emprenedoria té sentit en solitari; la xarxa de persones i contactes amb clients, proveïdors i altres professionals és essencial. La cooperació amb altres persones en projectes de talent compartit en multiplica els resultats.
2. Dimensió de la motivació i la força interior. La motivació d'assoliment, les emocions proactives, les creences positives, la realització personal, el desenvolupament dels talents propis i l'autonomia personal són essencials per a l'emprenedoria, per eixir de la zona de confort i afrontar els reptes amb il·lusió i valentia.
3. Dimensió de la millora-innovació. La creativitat és una eina bàsica en l'emprenedor, la capacitat de satisfer noves necessitats, millorar processos i aportar valor. Això implica obertura i curiositat, perseverança, imaginació i també rigor.
4. Dimensió eticohumanista. Els bons negocis els fan les bones persones. Un negoci dolent, des del punt de vista ètic, acaba sent un mal negoci. Per desgràcia cada dia veiem notícies i exemples de mals negocis. L'emprenedor/a necessita una ètica com a principi personal i també com a estratègia a llarg termini de la sostenibilitat del seu negoci, amb la construcció de relacions de confiança amb els seus clients.
5. Dimensió simbolicocomunicativa. La capacitat d'expressar les idees en diversos formats comunicatius, com dibuixos, mapes, narracions, maneres de parlar tant verbals com no verbals, és fonamental per a l'emprenedoria, perquè no serveix de res tindre bones idees i projectes si no els sabem vendre, si no en convencem la societat, si no persuadim.

10. ELEMENTS TRANSVERSAL

EDUCACIÓ CÍVICA I CONSTITUCIONAL

En l'educació actual és cada vegada més necessari disposar d'un currículum en el qual valors, coneixements, pràctiques i comportaments tinguen com a finalitat comuna aconseguir que en el futur l'alumnat participe plenament en una societat tolerant, solidària, responsable i dialogant. L'Educació cívica i constitucional contribueix a desenvolupar aquest nou repte educatiu propiciant l'adquisició d'habilitats i virtuts cíviques per exercir la ciutadania democràtica, desenvolupant el coneixement de les nostres institucions i del nostre ordenament jurídic bàsic i afavorint la convivència en societat.

Així, aquest element educatiu transversal pretén el desenvolupament dels alumnes com a persones dignes i íntegres, la qual cosa exigeix reforçar l'autonomia, l'autoestima i l'afany de superació, i afavorir l'esperit crític per ajudar a la construcció de projectes personals de vida. També es contribueix a millorar les relacions interpersonals en la mesura que l'educació cívica i constitucional afavoreix la utilització sistemàtica del diàleg. Per a això, es proposen activitats que afavoreixen la convivència, la participació, i el coneixement de la diversitat i de les situacions de discriminació i injustícia, que han de permetre consolidar les virtuts cíviques necessàries per a una societat democràtica.

Així mateix, es contribueix a adquirir el coneixement dels fonaments i les formes d'organització de les societats democràtiques, a valorar positivament la conquesta dels drets humans, i a rebutjar els conflictes entre els grups humans i les situacions d'injustícia.

La identificació dels deures ciutadans, i l'assumpció i l'exercici d'hàbits i virtuts cíviques adequats a la seua edat en l'entorn escolar i social, permetran que els futurs ciutadans s'inicien en la construcció de societats més cohesionades, lliures, pròsperes, equitatives i justes.

D'altra banda, l'educació cívica i constitucional proposa l'estímul de les virtuts i les habilitats socials, l'impuls de la faena en equip, la participació i l'ús sistemàtic de l'argumentació, que requereix el desenvolupament d'un pensament propi. La síntesi de les idees pròpies i alienes,

la presentació raonada del propi criteri i la confrontació ordenada i crítica de coneixement, informació i opinió afavoreixen, també, els aprenentatges posteriors.

Igualment, des de l'Educació cívica i constitucional es desenvolupen iniciatives de planificació, presa de decisions, participació, organització i assumpció de responsabilitats. L'Educació cívica i constitucional entrena en el diàleg i el debat, en la participació, en l'aproximació respectuosa a les diferències socials, culturals i econòmiques i en la valoració crítica d'aquestes diferències, com també de les idees. El currículum atén a la construcció d'un pensament propi, i a l'adopció de postures sobre problemes i les seues possibles solucions. D'aquesta manera, es reforça l'autonomia dels alumnes a l'hora d'analitzar, valorar i decidir, des de la confiança en ells mateixos i el respecte envers les altres persones.

S'afavoreix, també, el coneixement i l'ús de termes i conceptes relacionats amb la societat i la vida democràtica. A més a més, l'ús sistemàtic del debat contribueix específicament a aquesta competència, perquè exigeix exercitar-se en l'escolta, l'exposició i l'argument

10. ELEMENTS TRANSVERSALS

10.4 ALTRES ELEMENTS TRANSVERSALS

A més a més dels elements transversals específicament treballats en els anteriors epígrafs de l'apartat 9 d'aquesta Programació Didàctica, i tal com s'estableix en el Reial Decret 1105/2014, de 26 de desembre, pel qual s'estableix el currículum bàsic de l'Educació Secundària Obligatòria i del Batxillerat, es treballaran de forma específica els següents elements transversals:

- a) El desenvolupament de la igualtat efectiva entre homes i dones, la prevenció de la violència de gènere o contra persones amb discapacitat, i els valors inherents al principi d'igualtat de tracte i no discriminació envers qualsevol condició o circumstància personal o social.
- b) L'aprenentatge de la prevenció i resolució pacífica de conflictes en tots els àmbits de la vida personal, familiar i social, així com dels valors que sustenten la llibertat, la justícia, la igualtat, el pluralisme polític, la pau, la democràcia, el respecte als drets humans, el respecte als homes i dones per igual, a les persones amb discapacitat i el rebuig a la violència terrorista, la pluralitat, el respecte a l'estat de dret, el respecte i consideració a les víctimes del terrorisme, i la prevenció del terrorisme i de qualsevol mena de violència.
- c) La prevenció de la violència de gènere, de la violència contra les persones amb discapacitat, de la violència terrorista i de qualsevol forma de violència, racisme o xenofòbia, inclòs l'estudi de l'holocaust jueu com a fet històric. S'evitaran, en tot cas, comportaments sexistes i estereotips que suposin discriminació.
- d) Elements curriculars relacionats amb el desenvolupament sostenible i el medi ambient, els riscos d'explotació i abús sexual, l'abús i maltractament de persones amb discapacitat, les situacions de risc derivades de la inadequada utilització de les tecnologies de la informació i la comunicació, així com la protecció davant d'emergències i catàstrofes.
- d) Foment de l'alimentació equilibrada i l'activitat física moderada com a fonts de salut.

11. AVALUACIÓ DE LA PRÀCTICA DOCENT

Els docents avaluen tant els aprenentatges de l'alumnat com els processos d'ensenyament i la seva pròpia pràctica docent, a través dels Estàndards d'Aprenentatge incorporats en la programació docent.

Els Estàndards d'Aprenentatge, considerats com concrecions dels criteris d'avaluació del currículum de cada àrea o matèria, ens permeten definir els resultats d'aprenentatge i concretar el que l'alumnat alumne ha de saber, comprendre i saber fer en cada assignatura. Al seu torn, aquests estàndards es valoren a partir dels indicadors dels assoliments, que ens permeten avaluar en quatre nivells els aprenentatges que l'alumnat ha consolidat respecte als objectius marcats en cada estàndard.

Aquest fet permet al docent, al seu torn, avaluar els resultats de les estratègies i mesures educatives que ha adoptat al llarg de la seva pràctica educativa per facilitar que l'alumnat aconseguixi els objectius establerts en cada estàndard d'aprenentatge.

L'avaluació tant dels processos d'aprenentatge de l'alumnat com de la pròpia pràctica docent serà continuada. L'avaluació docent tindrà com a objectiu, al seu torn, adaptar les estratègies educatives adoptades al llarg del curs a les necessitats específiques de l'alumnat.

Els Estàndards d'Aprenentatge i, en el seu cas, els indicadors d'assoliments permeten, en aquest sentit, identificar els coneixements, capacitats, competències..., que amb relació a un alumne individual o al conjunt del grup classe han de ser consolidats, i que han de permetre adaptar la pràctica educativa a les necessitats específiques dels alumnes perquè puguin assolir els coneixements establerts en els corresponents Estàndards d'Aprenentatge.

Amb relació a la pràctica docent, els indicadors d'assoliments permeten valorar:

- ~ Si s'està complint amb la planificació: activitats, temps, responsabilitats,...
- ~ Si existeix desviació entre l'objectiu definit i l'acció o accions dissenyades per assolir-lo.
- ~ Si s'estan assolint altres coses diferents a les planificades intencionadament.
- ~ Si s'està progressant en la línia definida en l'objectiu.
- ~ Si els resultats obtinguts generen satisfacció en els implicats

Dins del procés d'ensenyament i aprenentatge, l'equip docent de cada grup d'alumnes celebrarà sessions d'avaluació per valorar tant els aprenentatges de l'alumnat, com els processos d'ensenyament i la seva pròpia pràctica docent.

L'equip docent haurà d'adoptar les mesures ordinàries o extraordinàries més adequades. Aquestes mesures es fixaran en plans de millora de resultats col·lectius o individuals que permetin solucionar les dificultats, en col·laboració amb les famílies i mitjançant recursos de suport educatiu.

Com eina auxiliar per reflexionar i valorar l'activitat docent oferim a continuació una rúbrica de la pràctica docent en què es valoren els següents aspectes:

Calendarització de les unitats i els continguts. Planificació de les unitats didàctiques al llarg del curs i calendarització dels continguts a abordar en cada unitat.

Exposició de la informació. Claredat en les explicacions docents, amb una recepció i una interacció adequada amb l'alumnat per comprovar l'assimilació de les informacions transmeses.

Eficàcia de les activitats i recursos. Elecció i ús adequats de les activitats i recursos emprats per a la consecució dels objectius didàctics i els criteris d'avaluació plantejats.

Diversitat de recursos. Ús de gran diversitat de recursos i materials, incloent-hi les TIC i l'ús educatiu dels mitjans de comunicació, per fomentar un aprenentatge ampli i una bona motivació de l'alumnat.

Estratègies de motivació de l'alumnat. Elaboració de propostes que animin a l'alumnat a desenvolupar les seves capacitats en funció dels seus propis interessos i a mantenir l'interès i l'esforç durant el seu aprenentatge.

Interacció amb l'alumnat. Relació fluida del docent amb l'alumnat afavorint amb això el desenvolupament de les activitats d'aprenentatge.

Avaluació dels aprenentatges. Avaluació dels continguts i les competències adquirits a través dels Estàndards d'Aprenentatge.

Rúbrica d'avaluació di la pràctica docent	P o c S a t i s	S a t i s f a c t	M o l t S a t i s	Aspectes positius a destacar	Aspectes a millorar	Plans o propostes de millora
Calendarització de les unitats i els continguts						
Exposició de la informació						
Eficàcia de les activitats i recursos						
Diversitat de recursos						
Estratègies de motivació de l'alumnat						
Interacció amb l'alumnat						
Avaluació dels aprenentatges						

CURS 2017-2018

Setembre de 2017

